УзССР Давлат китоб палатаси
Инв.

Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

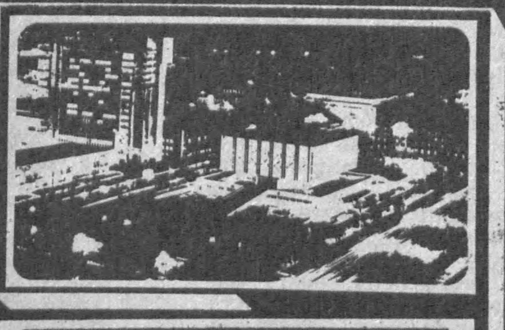

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 133 (8. 331) ◆ 1993 йил 27 июль, сешанба ◆ Нархи 10 сўм.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

⊙ «Тошкент қишлоқ хўжалик машинасозлиги» бирлашмасида тракторга тиркаб ишлатиладиган «ХМ—01» маркали биринчи пахта териш машинаси йиғилди.

⊙ Халқ депутатлари Бухоро вилоят Кенгашининг сессиясида аҳоли турмуш даражасини ҳамда унинг эҳтиёжманд табақаларини ижтимоий ҳимоялашни яхшилаш масалалари муҳокама этилди.

⊙ Пакана—Лоғон сув омбори биринчи навбатининг ишга туширилиши натижасида Фарғона, Марғилон шаҳарлари ва Тошлоқ тумани аҳолиси кунига қўшимча 40 минг куб метр чучук ичимлик сув билан таъминланадиган бўлди.

⊙ Андижон вилоятида шу йил бошидан бери умумий узунлиги 110 километрдан кўпроқ газ тармоқлари ўтказилиб, 17 минг аҳоли уй ва квартиралари «зангори олов» билан таъминланди. Йил охиригача вилоятда яна 300 километр узунликда газ қувурларини ўтказиш ва 30 мингта уй-жойни газлаштириш режаланган.

⊙ Бобур номидаги халқаро жамғарманинг илмий экспедицияси Андижондан Ҳиндистон сафарига йўл олди. Бир гуруҳ бобуршунослар бў сафар давомида Афғонистон ва Покистондаги Бобур қадамжоларида ҳам бўладилар.

⊙ Халқаро маданий-маърифий алоқалар миллий уюшмасида бўлиб ўтган учрашувда Ўзбекистон ва Япония жамоат ташкилотлари ўртасидаги алоқаларни янада кенгайтириш масалалари муҳокама этилди. Унда Япониянинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Укеру Магосаки иштирок этди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

⊙ Россия Президентининг кеча имзолаган фармонига мувофиқ бу мамлакатнинг ҳар бир фуқароси Россия банкининг 1993 йил намунасидаги 100 минг рублгача пулни алмаштириб олиш ҳуқуқига эга бўлди. 1992 йил намунасидаги 10 минг рубллик Россия банкноти эса эркин алмаштирилади. Эски намунадаги пулларни янгиларига алмаштириш 1993 йил август ойи давомида амалга ошириладиган бўлди. Ушбу муддатгача 1961—1992 йиллар намунасидаги 1, 3, 5 ва 10 рубллар муомалада қолади.

⊙ Қозоғистон билан Тожикистон рубль ҳудудида қолишлари тўғрисида баёнот бердилар.

⊙ Туркманистон Президенти Сапармурод Ниёзов мамлакат мустақиллиги куни — 27 октябрда муомалага миллий валюта — манат киритилишини айтди. Бу пайтгача эски намунадаги рубль муомалада қолади.

⊙ Москва банклараро валюта биржасидаги навбатдаги савдода АҚШ 1 долларининг қиймати 996,5 рублга тенг бўлди.

⊙ Озарбайжон билан Тоғли Қорабоғ мудофаа маҳкамаларининг раҳбарлари бу ерда кўп йиллардан бери давом этаётган қуролли тўқнашувларга барҳам бериш юзасидан музокаралар ўтказиш муддатига аниқлик киритмоқдалар.

⊙ Россия хавфсизлик кенгашининг кеча Президент Борис Ельцин раислигида бўлиб ўтган мажлисида хавфсизлик, ички ишлар ва мудофаа вазирликлари тожик—афғон чегарасида яқинда юз берган воқеалар пайтида ўз хатти-ҳаракатларини мувофиқлаштира олмаганликлари учун Россия чегара қўшинларининг қўмондони Владимир Шляхтин лавозимидан бўшатилди. Хавфсизлик вазири Виктор Баранниковга хайфсан эълон қилинди.

⊙ Кеча 500 нафар аскардан иборат қирғиз батальони тожик-афғон чегарасини қўриқлашга киришди.

⊙ Туркманистон—Эрон халқаро темир йўл қурилиши жадал суръатлар билан давом этмоқда. Ҳозир Туркманистон томонидан бошланадиган бу магистралнинг қирқинчи километрида пўлат излар ётқизилмоқда. Туркманистон—Эрон чегарасида автомобиллар қатнови учун улкан кўприк қурилиши ҳам тезкорлик билан давом эттирилмоқда.

ХОРИЖДА

⊙ Исроил ҳарбий самолётлари Ливан жанубини бомбардимон қилишни давом эттирмоқдалар. Кечанинг ўзида Исроил учувчилари 30 та ана шундай жанговар парвоз қилдилар.

⊙ Президент Билл Клинтон маъмурияти Америка телефон компанияларига уларнинг Куба билан алоқасини кенгайтириш имконини берадиган қарор қабул қилди. Бу Американинг Кубага нисбатан иқтисодий қамалини бўшаштириш соҳасида энг сезиларли қадам, деб баҳоланмоқда.

⊙ Аргентина Президенти К. Менем унинг мамлакати Россия ҳамда Шарқий Европанинг бошқа мамлакатларидан муҳожирларни қабул қилишга тайёрлигини билдирди. Лекин бу мамлакатга келиш истагида бўлувчилар ер, бошпана харид қилиш ва ишга жойлашиш учун зарур миқдорда маблағга эга бўлишлари зарур.

1 СЕНТЯБРЬ— ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ МУСТАҚИЛЛИК КУНИ

** Байрамолди йўқламаси*

ДАСТУРИМИЗ РАНГ-БАРАНГ

Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги кунининг икки йиллигига тайёргарлик кўриш ва уни байрам қилиш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг қарори матбуотда эълон қилиниши билан жойларда байрам тайёргарлиги ишлари қизитиб юборилди. Бу қутлуғ кунга барча қатори Яккасарой тумани меҳнаткашлари ҳам қизғин тайёргарлик кўришмоқда. Шу муносабат билан мухбиримиз туман ҳокими Шавкат Низомов билан учрашиб, байрам тадбирлари ҳақида у билан суҳбатлашди.

— Шавкат Ҳасанович, халқимизда «Тўйга тўёна билан» деган яхши гап бор. Ўйлаймизки, мустақиллик кунига тайёргарлик давомида ҳар сафардагидек бу анъана яккасаройликларнинг диққат марказида бўлган бўлса керак.

— Дарҳақиқат, шундай. Чунки бу байрам биз учун энг эъзозли ва қадрли ҳисобланади. Мустақиллигимиз бизга миллий анъана ва кўплаб удумларимизни, энг муҳими қадриятларимизни қайтариб берди. Шу туфайли тилимиз, динимиз, тарихимиз қайта тикланмоқда. Бугунги кунда 110 мингдан зиёд аҳолиси бўлган туманимизнинг ҳар бир ишчиси мустақиллигимизни мустаҳкамлаш, ватанимиз қудратини ошириш йўлида холисона меҳнат қилишяпти.

Бевосита байрам тайёргарлиги масаласига келсак, шуни айтишим мумкинки, биз дастлаб ишни режали олиб бориш учун 29 кишидан иборат ташкилий гуруҳни тузиб олдик. Унинг аъзолари орасида турли соҳа кишилари бор. Улар маслаҳатлашиб, қилинадиган барча юмушларни режалаштириб чиқишди. Шу муносабат билан ҳокимликнинг иккита қарори қабул қилинди. Улардан бирида 20 июлдан 20 августгача туман ҳудудида ободончилик ойлиги ўтказиш тадбирлари белгиланган. Бу ишдан барча саноат корхоналаридан тортиб, то маҳалла кишиларигача четда қолишмайди. Ҳамма бир жону бир тан бўлиб, туман кўчалари, уйлари, боғлари, маҳаллалари, борингки, ариқ-зовурларигача тартибга келтиради.

Иккинчи қароримиз эса байрам тадбирлари ва уни ўтказиш жойларини белгилаш ҳақида бўлиб шунга кўра, байрам 7 та марказда ўтказиладиган бўлди. Булар Бобур ва «Бойчечак» номли маданият ва истироҳат боғлари, театр майдони, Қушбеги, Бошлиқ, Яккасарой, Миробод маҳаллалари бошқарув комитетларидан иборат. Бу жойларда эрталаб соат 10 дан 18 гача байрам дастурлари давом этади. Шу куни шодиёна қатнашчилари ўзбек бастакорларининг куй ва қўшиқларидан, «Йўлинг оқ бўлсин мудом, жонажоним истиқлол» деб номланган театрлашган дастурдан, «Умид», «Тўқимачилар», «Ниҳол» ва «Нигоҳ», «Иллюзион» цирк гуруҳи, Маннон Уйғур номидаги санъат институти, Нодирабегим фольклор этнографик дастаси, «Наврўз» театр студияси, дорбозлар ва миниатюра театри жамоаларининг чиқишларидан баҳраманд бўлишади.

Шу куни айниқса «Бойчечак» болалар маданият ва истироҳат боғи кичкинтойлар билан гавжумлашади. Уларни эрталабдан бошлаб карнай-сурнай садолари даврага чорлайди.

— Мустақиллик шарофати билан байрамларда ногирон кишиларга, кўп болали оилаларга, меҳнат кексаларига, етим-есирларга моддий ва маънавий ёрдам бериш одат тусига кириб бормоқда. Бу ҳақда ҳам ўзига хос тадбир белгиланаётган бўлса керак?

— Инсон кўнгли гулдан нозик. Уни биргина сўз билан ёки оддий совға билан кўтариб юбориш, аксинча эса ранжитиб қўйиш мумкин. Қолаверса, гап совғадами? Балки инсон қадрқиммати, унга эътибор устида бормоқда! Шунинг учун ҳам юқорида сиз бирма-бир санаб ўтган тоифадаги инсонларга биринчи навбатда эътиборни қаратишимиз лозим бўлади. Шундай экан, бу режани аллақачон дилимизга тугиб, унинг ҳомийларини ҳам аниқлаб қўйганмиз.

Биласиз, туманимизда 24 та йирик саноат корхоналари ҳамда 600 дан зиёд турли фирмалар мавжуд. Улар байрам кунлари мана шундай ночор кишиларга бажонидил ёрдам қўлларини чўзишмоқчи. Шу ўринда яна бир нарсани алоҳида таъкидлашни хоҳлардим. Тошкент «Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоасининг Ўзбекистоннинг меҳнат жамоалари, барча аҳолисига Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги кунининг икки йиллиги муносабати ҳамда ҳукуматга қарашли бўлмаган халқаро «Соғлом авлод учун» хайрия жамғармасининг ташкил этилишини табриклаб, бир кун шанбалик ўтказиш ва ундан ишлаб топилган маблағни мана шу жамғарма ҳисобига ўтказиш ҳақида Мурожаати туманимизнинг барча корхоналари томонидан қизғин қўллаб-қувватланди.

Байрамни янада мароқли ўтказиш мақсадида турли мусобақалар ҳам ташкил этилади. Масалан, «Энг озода кўча», «Энг намунали уй», «Энг тоза маҳалла» танловлари шулар жумласидандир. Унинг ғолиблари муносиб совринлар билан тақдирланадилар. Хуллас, корхоналар билан корхона, бригадалар билан бригада, ташкилотлар билан ташкилотлар беллашадилар.

Тадбирларимиз ранг-баранг. Байрам кунлари туманимизнинг ҳар бир кишиси ва унинг меҳмони бўлганлар бунинг яққол гувоҳи бўлишади. Шу муносабат билан барча ҳамюртларимизни яккасаройликлар номидан қутлуғ байрам билан чин дилдан табриклаб, уларни мустақиллик куни ёзиладиган тўкин дастурхонимизга таклиф этаман.

Суҳбатдош
Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

** Суратли лавҳа*

Тўйга— тўёналар

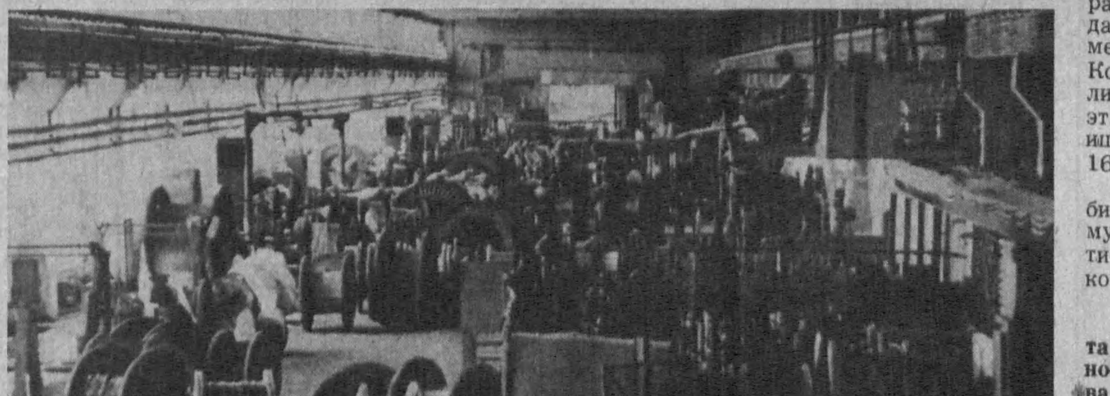

ЎРТА Осиё кабеллар ишлаб чиқариш бирлашмасининг «Машъал» ижара корхонаси ҳам Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллик байрамига қизғин тайёргарлик кўрмоқда. Корхонанинг 500 дан ортиқ ишчи ва хизматчилари шонли санани меҳнатда муносиб ютуқларни қўлга киритган ҳолда кутиб олишга аҳд қилишган.

— Жамоамиз ўртасида байрамолди мусобақаси кенг ташкил этилган. Бу беллашувда барча участка ва бригадалар қатнашмоқда. Мана шу серғайрат кишиларимизнинг самарали меҳнатлари туфайли ишимизда унумли натижаларга эришаётирмиз, — дейди корхона директори Адҳам Раҳимжонов. — Бизда асосан шаҳар телефон алоқалари учун мўлжалланган кабеллар тайёрланади. Ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитини ҳисобга олиб ишчиларимизни муқим иш билан таъминлаш юзасидан қатор тадбирларни амалга оширяпмиз. Шу туфайли асосий ишлаб чиқаришдан ташқари қўшимча бўлимлар пайдо бўлмоқда. Жумладан, корхонамизда яқинда ташкил этилган сим тўр тўқиш бўлими бунинг яққол далилидир. Шуниси қувончлики, бу ерда тайёрланадиган буюмларнинг ҳаммаси чиқинди маҳсулотлар ҳисобига ишлаб чиқарилмоқда.

Корхона аҳли байрам арафасида бир қанча янги маҳсулот турларини ҳам ишлаб чиқаришга киришмоқда. Масалан, 1 киловатт кучланишга мосланган кабеллар тайёрлашга киришилаётганлиги бунинг яққол далилидир. Ҳозирда бу ерда яна бир янги маҳсулот—назорат-идора кабеллари тайёрланмоқда. Албатта, даромад ҳам меҳнатга яраша бўлади. Корхона бўйича ўртача ойлик 35 минг сўмни ташкил этмоқда. Бундан ташқари ишчиларга тушлик учун 1600 сўмдан тўланмоқда.

Хуллас, иши билан сўзи бир кабелсозлар байрамни муносиб тўёналар билан кутиб олишларига ишончимиз комил.

Мақсуд ОРИПОВ.

СУРАТЛАРДА: катта уста Файзулла Усканов технологлар Эргаш Шамсиев ва Саъдулла Худоёров билан суҳбатда; «Машъал» ижара корхонаси назоратчилари З. Иброҳимова ва М. Янушкевич маҳсулот сифатини кўздан кечиришмоқда; телефон алоқалари кабеллари тайёрланадиган цех.

Андрей Пишненко суратлари.

** Мутасаддилар фикрича...*

БЕШ ФОИЗЛИ ҚЎШИМЧА ҚИЙМАТ СОЛИҒИ

Ҳурматли таҳририят! Ўзбекистон Республикаси Президентининг «1993 йилнинг 1 июнидан меҳнат ҳақи, пенсиялар, стипендияларнинг, болали оилалар ижтимоий нафақаларининг миқдорларини ошириш ҳамда республиканинг истеъмол бозорини ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги Фармонининг 6-бандида «Қўшимча қийматга белгиланган солиқнинг 5 фоизи корхоналар ва ташкилотлар ихтиёрида қолдирилиб, улар меҳнатига ҳақ тўлашни кўпайтиришга сарфлансин» дейилади. Шу ҳақда мутахассис томонидан батафсилроқ тушунтириш берилса мақсадга мувофиқ бўларди.

Зиёда КОМИЛОВА,
Эгам САФАРОВ,
ишчилар.

Оқшомхонларнинг ушбу саволига жавоб беришни Давлат солиқ Бош бошқармасининг қўшимча қиймат солиғи бўлими бошлиғининг ўринбосари Исмат Қўзиевдан илтимос қилдик.

— Ўзбекистон ҳукумати бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ва батартиб ўтиш йўлини амалга оширмоқда. Республикамиздаги иқтисодий ўзгаришларнинг ижтимоий соҳага қаратилганлиги бунинг яққол далилидир. Бир сўз билан айтадиган бўлсак, аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш давлатимизнинг бош вазифаси бўлиб қолмоқда. Шунинг учун ҳам аҳолининг энг ночор табақалари пул даромадлари муттасил ошириб борилмоқда.

Энди юқоридаги Фармонга келсак, аввало айтиш керакки, унинг бош мақсади аҳоли моддий фаровонлигини янада яхшилашдан иборатдир. Мазкур Фармонга кўра, қўшимча қийматга белгиланган солиқнинг 5 фоизи корхона ва ташкилотлар ҳисобида қолдирилади. Бундан тушадиган маблағ ойига салкам 10 миллиард сўмни, йилнинг чорагида эса 30 миллиард сўмни ташкил этади. Бу маблағлар ходимларнинг меҳнатига ҳақ тўлашни кўпайтириш учун сарфланади.

Меҳнатга ҳақ тўлаш фондининг ортиши юқоридаги қарорга мувофиқ маҳсулот таннархига тегишлидир. Даромад солиғи йиғиндисини ҳисоблашда истеъмолчиларга сотиш баҳоси таркибидаги ялпи даромаддан ташкил топган қўшимча қиймат солиғига камайтирилади.

Корхона қўшимча қиймат солиғи йиғиндисини бюджет ҳисобига ўтказишда қуйидагича ҳисоб олиб боради:

Биринчидан, ишлаб чиқаришга, хизматларга сарф қилинган хом ашё ҳамда бошқа харажатлар ва истеъмолчиларга сотилган маҳсулотдан ҳосил бўлган қўшимча қиймат солиғи ўртасидаги фарқ аниқланиб бюджетга тўланади. Шу бюджетга тўланадиган қўшимча қиймат солиғи миқдорини 5 фоизи иш ҳақини оширишга сарфланади.

Иккинчидан, бюджетга тўланадиган қўшимча қиймат солиғи миқдори 25 га бўлинади ва 5 фоизга кўпайтирилади. Бундан чиққан натижа корхона ихтиёрида қолади.

Шундан келиб чиққан ҳолда бюджетга тўланадиган қўшимча қиймат солиғининг миқдори аниқланади. Масалан, айтайлик, корхона мол етказиб берувчиларига 5,4 миллион сўм миқдорда қўшимча қиймат солиғи тўлади ва истеъмолчиларга маҳсулот сотгандан кейин қўшимча қиймат солиғи миқдори 9,4 миллион сўмни ташкил қилди. Бунда истеъмолчилардан ва мол етказиб берувчилардан олинган қўшимча қиймат солиқлари орасидаги фарқ 4.0 миллион сўмни ташкил қилади ёки 9,4—5,4 ҳажмида бўлади. Корхона ихтиёрида қоладиган сумма 0.8 миллионни ташкил қилади. У рақамларда қуйидаги кўринишга эга бўлади. 4,0х5(25).

Шундай қилиб ҳисоб бўйича бюджетга тўланадиган қўшимча қиймат солиғининг жами 3,2 миллион сўмдан иборат бўлади ёки 4.0—0.8=3.2 ҳажмида бўлади.

Қўшимча қийматдан олинадиган солиқни ўз вақтида давлат бюджетига тўлаш корхона раҳбарлари олдидаги муҳим вазифалардан биридир. Чунки бу усул меҳнаткашларнинг иқтисодий аҳволини бир мунча яхшилашга хизмат қилади ва давлат солиқ бошқармаси ташкилотларининг ишини анча енгиллаштиради.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори

РОССИЯ МАРКАЗИЙ БАНКИНИНГ 1961 — 1992 ЙИЛЛАР НАМУНАСИДАГИ СССР ДАВЛАТ ХАЗИНА БИЛЕТЛАРИНИ, СССР ДАВЛАТ БАНКИ БИЛЕТЛАРИНИ ВА РОССИЯ БАНКИ БАНКНОТЛАРИНИ МУОМАЛАДАН ЧИҚАРИШ ҲАМДА РОССИЯ БАНКИНИНГ 1993 ЙИЛ НАМУНАСИДАГИ БАНКНОТЛАРИНИ ЖОРИЙ ЭТИШ ТЎҒРИСИДАГИ ҚАРОРИ БИЛАН БОҒЛИҚ ЧОРА-ТАДБИРЛАР ҲАҚИДА

«Ўзбекистон Республикасининг пул тизими тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ ҳамда Россия Марказий банки 1961 — 1992 йиллар намунасидаги СССР давлат хазина билетларини, СССР Давлат банки билетларини ва Россия Банкининг банкнотларини 1993 йил 26 июлдан бошлаб муомаладан чиқаришга қарор қилганлиги муносабати билан Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Ушбу масала бўйича Россия Федерацияси Марказий банкининг хабари ва Россия Федерацияси Ҳукуматининг Баёноти маълумот учун қабул қилинсин.

2. Республикада 1961 — 1992 йиллар намунасидаги пул билетларини олиб қўйиш ва Россия Банкининг 1993 йил намунасидаги банкнотларини жорий этиш бўйича ишларни мувофиқлаштириш учун Республика Ҳукумати комиссияси тузилсин.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари тегишли комиссиялар тузсинлар.

3. «Ўзжамғармабанк», бошқа тижорат банклари, Алоқа вазирлиги 1993 йил 26 июлдан бошлаб собиқ ССР Иттифоқи мамлакатларидан 1961 — 1992 йиллар намунасидаги СССР давлат хазина билетларини, СССР Давлат банкининг билетларини ва Россия Банкининг билетларини тўловларнинг барча турлари учун қабул қилиб олишни тўхтатсинлар.

Жамғармалар банкининг ҳудудий органлари омонатларни яшаш жойи бўйича паспортда прописка тўғрисида белги мавжуд бўлган тақдирда фақат Ўзбекистон Республикаси фуқароларидан қабул қилишни амалга оширсинлар.

4. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1993 йил 30 июлгача Россия Банкининг 1993 йилда чиқарилган намунадаги нақд пул белгиларини олиб келишни ва 1993 йил 8 августгача иш ҳақи, пенсиялар, стипендиялар ва бошқа хилдаги ойлик тўловларни тўлашни таъминласин.

Ички ишлар вазирлиги, Миллий хавфсизлик хизмати, Ўзбекистон авиакомпанияси, Россия Банкининг 1993 йилда чиқарилган зарур банкнотларининг Россия Федерациясидан белгиланган жойгача хавфсиз ва ўз вақтида етказиб берилишини таъминласинлар.

5. «Ўзбексавдо» давлат уюшмаси (Усмонов), Ўзбекбирлашув (Волков), савдо тармоғига эга бўлган вазирликлар ва идоралар:

саноат, хўжалик, маданий, спорт товарларини ва бошқа ноозиқ-овқат товарларни сотувчи дўконлар ва бўлимларда шу йилнинг 26 июлидан бошлаб қайтадан ҳисоблашни ташкил этсинлар;

ўз тизимларининг улгуржи бўғинларида товар ресурсларининг тўпланиб қолиши бўйича шошилинч чора-тадбирлар кўрсинлар.

6. «Ўзистиқболстат» давлат қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Марказий банки, Молия вазирлиги, Давлат божхона қўмитаси тегишли вазирликлар, идоралар ва муассасалар билан биргаликда 1961 — 1992 йиллар намунасидаги пул белгиларини Россия Банкининг 1993 йил намунасидаги банкнотларига алмаштириш тартиби ва муддатлари тўғрисида бир ҳафта муддатда Республика Ҳукуматига таклифлар киритсинлар.

7. Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси 1993 йил 26 июлдан бошлаб собиқ СССР ва Россия Федерациясининг 1961 — 1992 йиллар намунасидаги Ўзбекистон Республикасига келтирилаётган пул белгиларининг бир киши ҳисобига 15 минг сўмдан ортиқчасини белгиланган тартибда олиб қўйсин ва мусодара қилсин ҳамда уларни Ўзбекистон Республикаси Марказий банки муассасаларига топширсин.

8. Белгилаб қўйилсинки, корхоналар ва ташкилотлар томонидан товар-моддий бойликларни олиб чиқиб кетиш нақд пулсиз ҳисоб-китоб бўйича ёхуд товарни бартер йўли билан етказиб бериш бўйича белгиланган тартибда расмийлаштирилган ҳужжатлар мавжуд бўлган тақдирда амалга оширилади.

Юкларни автомобиль, темир йўл, ҳаво ва дарё транспорти орқали ташишни амалга оширувчи вазирликлар ва идораларга олиб чиқиб кетилаётган юк бўйича ҳужжатларни тегишли равишда расмийлаштирмасдан маҳсулотларни республикадан ташқарига олиб чиқиб кетиш учун транспорт воситалари бериш тақиқлансин.

9. Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари К. Н. Тўлаганов трамвайда, троллейбусда, автобусда, метрода ва шаҳар атрофига қатнайдиган транспортда (таксидан ташқари) юриш учун ҳақ тўлашнинг вақтинчалик жетон тизимини ишлаб чиқишни ва уни жорий қилишни шу йилнинг 10 августигача таъминласин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил, 26 июль.

⊙ **Франция йўллари бўйлаб**

ҒАЛАБА МУБОРАК, АБДУ!

ФРАНЦИЯ йўллари бўйлаб ўтган машҳур «Тур де Франс» велопойгаси ниҳоясига етди. Жуда қизғин ва муросасиз ўтган баҳслардан сўнг испаниялик 29 ёшли Мигель Индурайн мазкур нуфузли мусобақанинг уч карра ғолиби деб топилди. Иккинчи, учинчи ўринлар Тони Ромингер ва Зенон Яскулага насиб этди.

Ҳамшаҳримиз, мухлислари орасида «Абду» номи билан машҳур Жамолиддин Абдужабборов эса қисқа масофада — спринтда юқори натижа кўрсатиб пойганинг энг фаол спортчиси соврини ва 100 минг франк пул мукофоти билан тақдирланди. Эндиликда у жаҳоннинг энг кучли спринт пойгачиси саналади.

Шуҳрат ЗОКИРОВ.

МАМЛАКАТИМИЗ мустақиллигининг иккинчи йили тақдиримиз, истиқболимизга дахлдор воқеаларга бой бўлди. Бу борада қўйилган жиддий, дадил қадамлардан кўпларини фикримизнинг далили сифатида келтиришимиз мумкин. Маънавиятнинг, мафкуранинг ҳаётимиздаги беқиёс аҳамиятини, уларнинг нурли келажагимизнинг ҳал қилувчи омили эканлигининг энг юқори даражада эътироф этилиши ушбу қадамларнинг энг салоҳиятлисидир.

Зеро, Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг «Маънавиятсиз ҳеч қандай тараққиёт йўқ, миллий истиқлол мафкурасини ишлаб чиқмоғимиз зарур», деган фикрлари иқтисодий, ижтимоий, сиёсий ривожимизнинг амалий жиҳатдан битмас-туганмас манбаига ишорадир.

Дарҳақиқат, мамлакатнинг ҳудуди бепоён, табиий бойликлари беҳисоб, аҳолиси сони кўп бўлиши мумкин. Аммо, улардан бутун ақл-заковатини ишга солиб фойдаланилмаса, кўзланган пировард натижага эришиш мушкул. Жаҳоннинг бир қатор ривожланган мамлакатларининг, хусусан, Япониянинг бугунги куни — ақл-заковатнинг чексиз имкониятларини кўрсатиб турибди.

Албатта, ҳолва деган билан оғиз чучимаганидек, ақл-заковат тўғрисида фақат гапираверишҳам уни ҳаётимизда тутиши лозим бўлган асл ўрнига ўз-ўзидан чиқариб қўя олмайди.

Ҳар қандай нарса тўғрисида сўз кетар экан, табиий равишда, шундай савол туғилади: хўш, бу нарса нима учун керак? Унинг намоён бўлиши учун қандай шароитлар муҳайё этилмоғи лозим?

Ақл-заковат, маънавият, мафкура ҳақида гапирадиган бўлсак, масала қуйидагича:

** Истиқлол мафкураси: у қандай бўлиши керак?*

ФАН ЎЗ СЎЗИНИ АЙТАДИ

Биринчидан, ақл-идрок асосида фаолият юритиш инсоннинг, инсониятнинг зот белгиси ҳисобланади,

Иккинчидан, ақл-идрок инсоннинг зот белгиси бўлсада, аммо ҳанузгача барча учун ўзининг ушбу сифатининг соҳиби бўлиш имконияти яратилмаган. Шу боис ҳам, инсонпарвар, демократик, адолатли жамият тўғрисидаги хилма-хил таълимотлар вужудга келган, унга эришишнинг хатти-ҳаракатлари қилинган.

Учинчидан, собиқ СССРда барпо этилган жамият ҳам мана шу йўлдаги уринишлардан бири эди. Моддий турмушни, иқтисодий ҳаётни қўпол материализм руҳида тушунилиши туфайли ижтимоий онг, маънавият, мафкуранинг камситилиши, уларнинг иккинчи даражага туширилиши ҳамда айни пайтнинг ўзида, материалистик қоидага хилоф равишда, бозор муносабатларини йўқотиб, мулкни ишлаб чиқарувчилардан бегоналаштириб, маъмурий тақсимотчиликнинг умумдавлат сиёсати даражасига кўтарилиши бориб турган адолатсизликнинг ўзи бўлиб чиқди. Бундай тартиботнинг умри қисқа эканлигининг гувоҳи бўлиб турибмиз.

Тўртинчидан, мустабид совет тузуми даврида мафкурага иккинчи даражали ўрин берилган бўлсада (унга ўша даврнинг биринчи даражали барча ҳужжатларида энг сўнгги ўрин ажратиларди), аммо камчиликлар, қусурлар, иллатлар тўғрисида гап кетганда, айни мафкура билан айнанлаштирилган ғоявий-тарбиявий, тарғибий-ташвиқий ишлар «айбдор» бўлиб чиқарди... Мафкура сўзининг «машҳур»лиги ҳам, қисман, шу сабабли бўлса, ажаб эмас.

Мана шулар боис, мафкура бадном, иқтисод барбод қилинди. Албатта, бунинг бошқа чуқур сабаблари ҳам бор. Ҳозир сўз бевосита булар ҳақида эмас.

Бу ерда гап, авваламбор, маънавият, мафкура хусусида. Маълум бир давргача биз, «сут билан оғзини куйдирган қатиқни ҳам пуфлаб ичади» қабилида иш қилиб, мафкура деган нарсадан, ҳатто воз кечмоқчи ҳам бўлдик.

Бизнингча, мафкура керакми ёки йўқми, деган нарса худди бизга ақл-заковат керакми ёки йўқми, деган савол атрофидаги баҳсни эслатади.

Ваҳоланки, мафкура — кишилар, ижтимоий гуруҳлар, халқлар, миллатлар, сиёсий партиялар ва ҳаракатларнинг жамият ҳаётининг барча асосий соҳалари — иқтисод, сиёсат, давлат, маънавият ва ҳоказоларга нисбатан манфаатли, фалсафий, сиёсий, ҳуқуқий, ахлоқий, диний, бадиий қарашларининг мунтазам тизимидан иборат. Яъни, кишилар ўз ҳаётларини яхшилаш, такомиллаштириш учун курашар эканлар, демак, улар бунинг учун нималарга эътибор бериш кераклигини, нимага ва унга қандай қилиб эришмоқнинг фикрий ифодасига эҳтиёж сезадилар. Ушбу эҳтиёжни қондириш мафкуранинг ижтимоий вазифасини ташкил этади. Мафкуранинг кўлами, миқёси ва истиқболи унинг кимларнинг манфаатларини ифода этиши, қандай мақсадларга хизмат қилиши ҳамда нимага таянганлиги билан белгиланади.

Фикримизча, Ўзбекистонда яратилиши зарур бўлган мафкура бу жиҳатдан қуйидаги манфаатларни ифода этмоғи, эзгу мақсадларга хизмат қилмоғи ва заминга таянмоғи лозим.

Биринчидан, мамлакатнинг миллий истиқлолини мустаҳкамлаш.

Иккинчидан, республикада бозор иқтисодиёти муносабатларини жорий этиш, мулкчиликнинг хилма-хиллигини таъминлаш, мулк соҳибини вужудга келтириш.

Учинчидан, демократик, инсонпарвар жамият, ҳуқуқий давлатчиликни қарор топтириш.

Тўртинчидан, юксак маънавият, унинг муҳим таркибий қисми — илғор, замонавий илм-фан.

Бу ерда шуни ҳеч ёддан чиқармаслик керакки, миллион-миллион кишиларнинг тақдирига дахлдор, ўта мураккаб ва жиддий муаммолар фақат маънавиятнинг, илм-фаннинг мустаҳкам заминига таянган мафкура асосидагина ҳал этилиши мумкин.

Шу муносабат билан диққат-эътиборни ҳозирги кунда кўпчиликнинг фикрини қамраб олган айрим масалаларга қаратмоқчимиз.

Биринчидан, миллий истиқлол мафкурасини яратиш заруратини Конституциямиздаги бирон-бир мафкурани давлат мафкураси сифатида ўрнатилишининг мумкин эмаслиги ҳақидаги моддага мувофиқлиги масаласи. Миллий истиқлол мафкураси — ҳозирги босқичда мамлакатимиз ривожланишининг моҳиятини ифода этувчи бош мавзу. Аммо, бу сира ҳам ягона мафкура, унинг ягона кўриниши дегани эмас. Миллий истиқлол истиқболларини ҳар хил сиёсий кучлар ўзларича тасаввур этишлари, фаҳмлашлари мумкин.

Миллий истиқлол мафкураси ҳақида кўплаб китоблар, рисолалар, дастурлар бўлиши турган гап. Ягона расмий ўрнатилган мафкуранинг бўлиши мумкин эмаслиги асло давлат мафкурасиз бўлар экан-да деган хулосага олиб келиши мумкин эмас.

Конституциямизда ёзиб қўйилганидек, сиёсий партиялар турли табақа ва гуруҳларнинг манфаатларини ифодалайдилар, ўзларининг сайлаб қўйилган вакиллари орқали давлат ҳокимиятини тузишда иштирок этадилар. Демак, бундан келиб чиқадики, қайси партия сайлов орқали ҳокимият тепасига келса, шу партиянинг мафкураси жамиятнинг бош, етакчи мафкураси бўлади. Чунки, у халқнинг аксарият кўпчилигининг қўллаб-қувватлашига эришган.

Сиёсий партиялар, ҳаракатлар фаолиятидан ташқарида бирон-бир ягона мафкуранинг бўлишлиги нафақат эскиликка қайтишни эслатади, балки бундай мафкура соҳибининг ўзи номаълум бўлиб қоларди... Ахир, сиёсий мафкура, пировард натижада, сиёсий ҳокимиятни, ўз мақсадларини рўёбга чиқариш йўлида, қўлга олишга бел боғлаган сиёсий ташкилотларнинг ҳаққи-маҳридаги нарса-ку!

Иккинчидан, юқоридагилардан, хўш, мафкурани ким яратиши керак, деган саволга ҳам жавоб бериш зарур. Энг умумий тарзда шундай дейиш мумкин: мафкурани у кимга керак бўлса ва уни яратиш кимнинг қўлидан келса, ўшалар яратадилар. Хўш, у кимларга керак? Уни яратиш кимларнинг қўлидан келади? Биринчи саволга қисман жавоб бердик. Яна шуни қўшимча қилиш мақсадга мувофиқ бўлса керак: сиёсий мафкура сиёсий партия ва ҳаракатларга керак. Зеро, у ижтимоий, иқтисодий, сиёсий муаммоларни ҳал этиш учун давлат ҳокимиятини қўлга олишнинг муҳим воситасидир.

Айримлар, аввал мафкурага нисбатан бўлганидек, сиёсий партияларга нисбатан уларни менсимаслик руҳида фикрлар билдиришмоқда. Баъзан, ҳатто партияларнинг ўзи керакмикан, деган саволлар ҳам учраб туради...

Кишилик жамиятида сиёсий ҳокимият деган нарса келиб чиққандан бери унга у ёки бу мақсадда таъсир этувчи кучлар ҳам пайдо бўлганлар. Бу маънода, Муҳаммад Хоразмшоҳнинг онаси Туркон хотун ҳам, Ҳусайн Бойқаро саройидаги Мажididдин ҳам, аслини олганда, партиялар бўлганлар.

Кейинчалик, ҳокимиятга таъсир этиш демократик, маданий шаклда бўлиши учун сиёсий партиялар пайдо бўлган. Мабодо, жамиятда ҳокимиятга таъсир эта биладиган соғлом сиёсий партиялар бўлмаса, у ҳолда, унга мафия таъсир ўтказади. Партиялардан воз кечиш кайфияти жамиятни «ёмғирдан қутултириб, қорга рўбарў қилиши мумкин». Ҳар бир жамият аъзоси на фақат у ёки бу касб эгаси, балки, аввалambор, унинг фуқаросидир. Шу боис, ундан жамиятдаги иқтисодий, ижтимоий, маънавий муаммоларни, ҳаётнинг кўплаб икир-чикирларини сиёсий муаммоларни четлаб ўтиб, ҳал қилиб бўлмаслигини англаб етиши талаб этилади. Бу эса, ўз навбатида сиёсий партиялар, уларни бевосита ёки билвосита қўллаб-қувватлаш ёки уларнинг йўлига қарши чиқиш орқали амалга оширилади. Асло улардан бутунлай воз кечиш йўли билан эмас. Зеро, сиёсий партияларнинг қандай бўлиши, пировард натижада, уларнинг ижтимоий асосини кимлар ташкил этганлиги, уларни кимлар қўллаётганлиги билан белгиланади.

Мафкурани яратиш кимларнинг қўлидан келади, деган саволга келсак, баъзан мафкуранинг зарурлигини ўта «ишончли» тарзда исботлаш учун «мафкурани халқ яратади», «мафкурасиз бирон бир киши бўлмайди» қабилидаги фикрлар ҳам учраб турибди.

Албатта, мафкурани ҳам худди мусиқа каби халқ яратади. Лекин, буни халқ бир жойга тўпланиб, мусиқа басталайди маъносида эмас, балки халқнинг орзу-умидлари, манфаатларини тўлақонли ифодалаган мусиқа асари ёҳуд мафкурагина халқчил бўлади, деган маънода тушунмоқ керак.

«Мафкурасиз бирон-бир киши бўлмайди», деган иборага келсак, унда шундай бир савол туғилади: агар ҳар бир киши ўз мафкурасига эга бўлса, у ҳолда яна мафкура яратишга ҳожат бормикин? Ҳамма гап шундаки, мафкура ҳар бир шахснинг онгида ўз-ўзидан шаклланмайди, у жамиятнинг, халқнинг, миллатнинг, ижтимоий гуруҳларнинг илғор, иқтидорли, истеъдодли вакиллари томонидан ишлаб чиқилади ҳамда тегишли йўллар билан омма онгига сингдирилади. Омманинг туб манфаатларини ўзида ифода этганлиги учун ҳам унинг онгини чулғаб олган мафкурагина жамиятни ўзгартиришнинг қудратли моддий кучига айланади.

Мафкурани яратувчилар фанга, бутун маънавият ютуқларига таянадилар. Уларга қай даражада таяниш мафкура ижодкорлари, улар мансуб сиёсий ташкилот фаолиятини қўллаб-қувватловчиларнинг виждонига, ҳукмига ҳавола.

Мафкура яратиш бевосита фаннинг иши эмас. Чунки, сиёсий ҳокимият учун Фанлар академияси эмас, балки сиёсий партиялар курашадилар. Аммо, фан мафкура, сиёсий партия, ҳаракатлар, уларнинг фаолияти, ижтимоий аҳамияти хусусида ўз илмий сўзини айтишга даъват этилган. Фаннинг асосий вазифаси — воқеликни, ижтимоий жараёнларни баҳоли қудрат холисона акс эттириш, илғор, замонавий маънавият, мафкура учун мустаҳкам таг-замин бўлиб хизмат қилиш. Зеро, фан мафкуравийлашган бўлмаслиги, аксинча, мафкура илмий бўлмоғи лозим. Мустақиллигимиз, унинг истиқболлари масъулияти буни давримизнинг юксак қадрияти сифатида олға сурмоқда,

Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ,

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси И. Мўминов номидаги Фалсафа ва ҳуқуқ институтининг директори, фалсафа фанлари доктори.

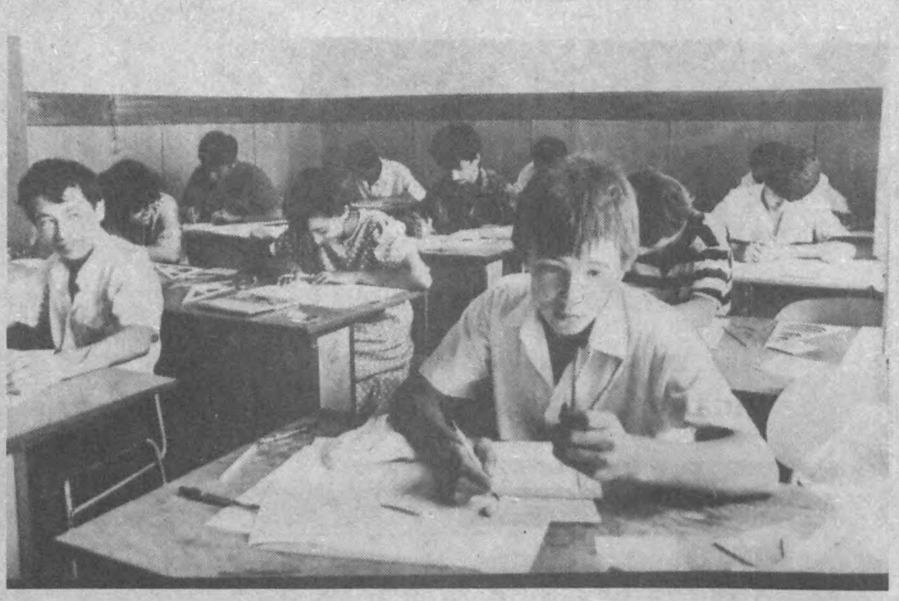

** Суратли ахборот*

ОМАДИНГНИ БЕРСИН, ЁШЛИК!

ҲАР бир йилнинг ўз ҳаяжонли дамлари бўлади. Ўзбекистон олий ўқув юртларида ва бошқа билим даргоҳларида ҳозир шундай палла. Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институтида бўлганимизда баъзи фанларга доир мутахассислик бўйича имтиҳон топшираётган йигит-қизларнинг қувончию ўзига хос изтиробларига шерик бўлдик. Чунончи, чизмачилик, бадиий графика ва Шарқ халқлари ҳунармандчилиги факультетига кириш учун ҳужжат топширган ёшларнинг бугун ҳаяжони чексиз. Улар ранг-тасвир, қалам тасвир ва чизмачиликдан илк имтиҳонларни топшириб бўлишди. Энди бўлажак охирги тест имтиҳонларига тайёргарлик кўришмоқда.

Институт ўқув ишлари бўйича проректори, қабул комиссиясининг масъуллаларидан бири Эгамберди Умрзоқов мухтасар суҳбат чоғида бизга қуйидагиларни сўзлаб берди:

— Институтимиз 1935 йилда ташкил топган. Бу тарихан қисқа, лекин залворли муддат. Бу орада институтимиз қучоғидан не-не иқтидорли ёшлар, муаллимликка садоқатли қанча-қанча йигит-қизлар қалдирғочлардай учирма бўлишиб, таъбир жоиз бўлса, ўз осмонини ва парвозини баланд кўзлаб учиб кетдилар. Бизда 12 та факультет, 77 кафедра мавжуд. Малакали профессор-ўқитувчиларимиз сони 1120 нафар. Биз 22 та ихтисослик бўйича ўқитувчи мутахассислар тайёрлаймиз. Ўзбек тили ва адабиёти, тарихи, мусиқа, биология, бошланғич таълим услубиёти, бадиий графика... Бу йилдан эътиборан турк тили ва адабиёти муаллимларини тайёрлаш ҳам кўзда тутилмоқда.

Институтимиз республикамизда биринчилардан бўлиб талабаликка даъвогар ёшлардан тест усулида имтиҳон олишга бултур ўтган эди. Энди эса бирмунча такомиллаштирилган ҳолда шу усулда имтиҳонлар қабул қиламиз. Бунинг учун олдиндан қизғин тайёргарлик кўрдик, тадбирлар белгилаб олдик.

Дарҳақиқат, шундай. Энди фақат республикамизнинг турли туман ва шаҳарларидан, қўрғон ва қишлоқларидан келган эзгу ниятли йигит-қизларга: «ОМАДИНГНИ БЕРСИН, ЁШЛИК!» деймиз, холос!

Абдулла ТУРДИЕВ.

* * *

Институтнинг чизмачилик, бадиий графика ва Шарқ халқлари ҳунармандчилиги факультетига кирувчилар мутахассислик бўйича кўп балли система асосида ана шундай имтиҳон топширишди. Суратларга муҳрланган бу лаҳзалар кириш имтиҳонлари пайтидаги айрим лавҳалар, холос...

Нўъмон Муҳаммаджонов суратлари.

** Ярашиқли кийинишни истайсизми?*

БЕЖИРИМ ЛИБОСЛАР

ЁЗ фаслида енгил, кўркам либосларга бўлган талаб янада ортади. Дўконларда сотиладиган кийимлар эса ҳар доим ҳам харидорни қониқтиравермайди. Кимдир қоматига мосини топишга қийналса, яна кимдир рангидан, тикилишидан кўнгли тўлмайди. Тижорат дўконларидаги кийимларни эса харид қилиш анча қимматга тушади. Шунинг учун бу мавсумда кўпчилик ўзи ёқтирган матодан, дидига, замонага мос кийим тиктиришга ҳаракат қилади.

Ҳозирги пайтда оддий кўйлак тиктириш ҳам ўша дўконда турган либоснинг баҳосидан кам эмаслиги маълум. Аммо шунга қарамай тикувчилик фабрикалари, маиший хизмат уйлари ҳамиша буюртмачилар билан гавжум. Бунга сабаб нимада?

Биз яқинда Миробод туманидаги «Ўзбекистон» модалар ательесида бўлиб, бу ердаги шароит билан танишдик. Эшикдан кириб борганимизда кутиш залида ўнга яқин буюртмачига кўзимиз тушди. Биз улар билан суҳбатлашдик.

Саодат Нажимова: Мен ҳар доим кўйлакларимни шу устахонада тиктираман. Чунки бу ердагилар тажрибали чеварлардир. Буюртмангизни дўконникидан аъло қилиб бажаришади. Барака топишсин.

Гулнора Иномова: Баъзан дўкондан тополмаган матомизни шу ердан топишимиз мумкин. Кейин дўкондан олган кийимингизнинг техник нуқсони бўлса сотувчиларни айбдор қилолмайсиз. Ўзингиз тузатишингиз учун эса ўқув керак. Бу ерда чеварларга кўнглингиз тўлмаганини айтсангиз дарҳол тўғрилаб беришарди. Ҳозир кўйлагимни олиб чиқади, ўзингиз кўрасиз.

— Тиктириш баҳоси қимматга тушмаяптими? — сўраймиз мижозлардан.

Зулхумор Бозорова: Унчалик эмас. Матога, тикилиш услубининг мураккаблигига қараб олишади. Ўртача 2,5—3 минг сўмга тушади. Бу биз учун унчалик қиммат эмас...

Шу пайт тикув залидан иккита тайёр бўлган буюртмани олиб чиқишди. Биз юқорида суҳбатлашган Саодат Нажимова кўйлакни кийиб кўрди. Чиндан ҳам кўйлак жуда дид билан буюртмачининг қоматига мос қилиб тикилибди. Уни устахонанинг моҳир тикувчиси Ла Зина тайёрлаган эди. Буюртмачи миннатдор бўлиб, мамнун ҳолда чиқиб кетди. Биз эса пайтдан фойдаланиб тикув цехлари бўйлаб айландик.

Ижара пудратида ишлаётган бу корхонада айни пайтда 150 дан ортиқ тикувчи меҳнат қилмоқда. Аёллар кўйлаги, эркаклар кийимлари ҳамда қишки пальтолар тикиш цехлари ишлаб турибди. Ҳозир ёз ойи бўлганлиги учун айниқса аёллар кўйлаги цехида иш жуда қизғин. Чеварларнинг қўли қўлига тегмайди. Ўтган ойнинг ўзида ательеда бир миллион сўмликдан ортиқ буюртма тайёрланди. Шунингдек, бу ерда бадиий жамоалар либослари учун ҳам буюртма қабул қилинади.

— Бутун диққат-эътиборни аҳолига намунали хизмат қилишга қаратганмиз, — дейди биз билан суҳбатда ателье директорининг ўринбосари Гули Умаржонова. — Буюртмачиларга ўзимиздаги турли матоларни тавсия этамиз. Улар тикувчиларимизнинг хизматларидан мамнун бўлмоқдалар. Айниқса, моҳир чеварларимиздан Муяссар Қодирова, Муҳаббат Мирсоатова, Ла Зина, Нигора Иброҳимовалар тиккан либослар кўпчиликка маъқул келмоқда. Тикиш баҳоси буюртмачи билан келишилган ҳолда бўлади.

Хуллас, чеварларимиз тиккан кийимлар ҳам кўркам, ҳам арзон бўлганлиги учун буюртмачиларимиз борган сари кўпаймоқда.

Назира СОДИҚОВА.

** Оқибатли одамлар*

БИР ТОМЧИ ҚОН

ҲАЁТДА ҳамма нарса юз бериши мумкин. Айниқса иссиқ жон — инсон саломатлиги йўлида ҳеч хаёлга келмаган ишлар ҳам бўлиши ҳам мумкин. Аввало ҳеч банда дардга мубтало бўлмасин экан. Аммо дард билан олишиб ётган бемор ҳаётини уришдан тўхтаб бораётган томирларга ўз вақтида юборилган бир неча томчи қон сақлаб қолиши мумкин эканлигини фақат дард чеккан инсонгина тушуниб етиши мумкин.

«Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли саломатлик бўлимида тез-тез донорлар куни ўтказиб турилади. Бу ҳақда бош ҳамшира Раъно Рустамова шундай дейди:

— Корхонамизда тез-тез ўтказиб туриладиган донорлар кунида бирлашма аҳли сидқидилдан топширган қон қанчадан-қанча дардмандларнинг дардига шифо бўлаётган экан.

Бу гал ҳам донорлар кунида 62 киши қон топширди. Уларнинг аксарияти кўп марталаб қон топширганлар. Беш мартадан ортиқ топширганларга қўшимча равишда 2 бўлакдан маргарин, қуюлтирилган сут, 1 килограммдан шакар берилди. Муҳандис И. Левин ва ҳар сафар оила аъзолари билан қон топширувчи Мирзаевалар 40 мартадан ортиқ қон топширганлари қайд этилди. Шунингдек, Кудяшова, Ларюшина, Нужина ва Девятовалар 20-маротаба қон топширдилар. Донорларимиз орасида корхона шохобчаларида меҳнат қилаётганлардан Н. Стрибная, Л. Гончарова, Л. Исакова, Е. Тонких, З. Ҳасанова ва А. Кожаевлар биринчи маротаба қон топширишди. Гоҳо мана шу донорлар орасида берилаётган маълум миқдордаги маҳсулотларни олишни ўзларига эп билишмай: «Майли, топширган қонимиз ҳеч бўлмаса битта инсонни қутқариб қолишга ёрдам берса бўлгани» деб кетишга ҳаракат қилишади. Лекин биз донор учун ажратилган маҳсулотларни ҳар бирининг қўлига топширамиз. Корхонамизда шундай қалби буюк, олийжаноб инсонлар борлигидан фахрланамиз. Улар топширган қон сўзсиз беморларга ҳаёт манбаи бўлиб хизмат қилишига ишончимиз комил.

Гулзода АБДУЛЛА қизи.

** Сизга қандай хизмат кўрсатишмоқда?*

КОРХОНА АҲЛИ МИННАТДОР

«ТЎҚИМАЧИЛИК комбинати» Тошкент ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмаси маъмурияти ишчи-хизматчиларга яхши ғамхўрлик кўрсатаяпти. Буни биз биргина корхонада мавжуд бўлган мева ва сабзавот дўконлари мисолида кўришимиз мумкин. Бу ерда тўқимачиларнинг дилидаги сархуш ва витаминга бой мева-сабзавотлар йил ўн икки ой узлуксиз сотилади. Айниқса ишчилар Ўктамжон Бобожонов бош бўлган дўкон хизматидан мамнундирлар. Бу ерда ҳамиша сархил мевалар — олма, узум, нок, сабзавотлардан картошка, пиёз, саримсоқпиёз, помидор, карам топилади. Бу маҳсулотларнинг барчаси корхонага қарашли «Тўқимачи» давлат хўжалигидан олиб келинади. Хўжалик аъзолари 1993 йили тўқимачиларга 180 тонна картошка, 6 тонна турли хил сабзавотлар, 155 тонна хилма-хил мевалар ва 70 тонна узум етказиб беришни зиммаларига олганлар. Келтирилган маҳсулотларнинг барчаси тўқимачиларга келишилган нархларда сотилади.

— Мева-сабзавот дўконида ҳар куни қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг мунтазам бўлиши бу аввало раҳбарларимизнинг бизга кўрсатаётган ғамхўрлигидан бир нишона, деб биламан, — дейди учинчи йигирув фабрикаси ишчиси Шамсиддин Қосимов.

— Дўконда маҳсулотларнинг узлуксиз бўлиши эртанги кунимизга ишонч туйғусини уйғотади, — дейди пишитиш цехи бошлиғи Нуриддин Бадриддинов. — Чунки айни ёз палласида сархил мевалар ва саралангaн сабзавотлар билан таъминланиб турганимизнинг ўзи ҳам бир муаммонинг ечилиши демакдир.

Мева-сабзавот дўконида харидорларнинг охири кўринмайди. Сотувчи эса қўли-қўлига тегмай ёзнинг тансиқ меваси бўлган ноз-неъматларни уларга тутқазади.

Баҳодир ОРИПОВ.

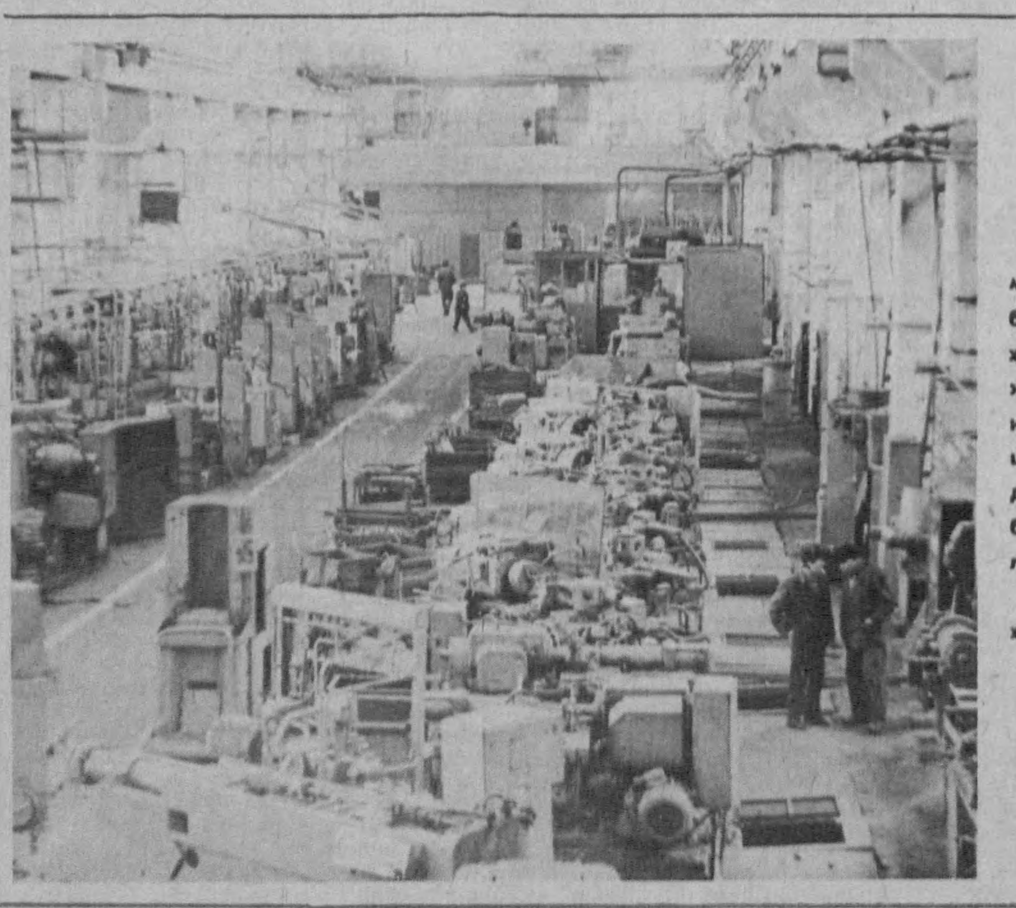

Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги машинасозлигининг ишлаб чиқариш бирлашмаси ўзининг қишлоқ хўжалиги машиналари билан жаҳонга машҳур. Айни пайтда корхона бозор иқтисодиёти шароитида ишлаб, жаҳон андозалари талабларига жавоб берадиган машиналарни ишлаб чиқаришга эришмоқда.

СУРАТДА: бирлашма 4-цехининг умумий кўриниши.

Андрей Пишненко сурати.

БАДИИЙ ЎҚИШ САБОҚЛАРИ

БАДИИЙ ўқиш машғулотлари иқтидорли ўқувчи-ёшларда катта қизиқиш уйғотмоқда. Янги ўқув йилида бундай сабоқлар Тошкентдаги 45-миллий педагогик коллеж учун асосий дарслардан бири бўлиб қўшилади.

Бадиий ўқиш — нутқ маданиятидан талабаларга сабоқ беришни янада жонлантириш мақсадида билим даргоҳи ўқув режасини тузиб чиқди. Унда саҳна нутқ маданиятини ривожлантириш билан боғлиқ машғулотлар олиб бориш ҳам кўзда тутилди. Бундай сабоқларни уюштириш учун коллеж Оҳунбобоев номли республика ёш томошабинлар театри билан алоқа ўрнатди. Театр артисти Э. Раҳимов талабалар билан бадиий ўқиш машғулотларини олиб боради.

Акбар АЛИЕВ.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» ГАЗЕТАСИНИНГ ИЛОВАСИ
№ 28

ТАБИАТ ВА ИНСОН

Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитетининг саҳифаси

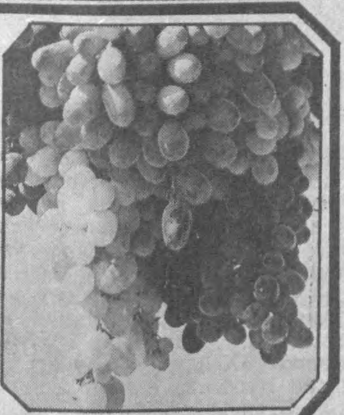

БУЛОҚ ВА ОҲУ

Билсанг, унинг макони
Етти қават ер таги.
Милт-милт қайнаб чиқади
Минг йилларнинг эртаги.

Тубида тилла балиқ
Дурларга кўмилади.
Қуёш ҳам саратон чоғ
Булоқда чўмилади.

Ундан чиққан шўх жилға
Ўз қирғоғин емирар.
Ўт, чимнинг томирлари
Булоқ сувин симирар.

Шаҳло кўз оҳу шу пайт
Келиб булоқ бўйига,
Ҳуркак қулоқ тутади
Сувнинг ширин куйига.
Қуёш қоя, тоғ-тошни
Олов ёқиб ёндирар.
Шунда оҳу булоқда
Ташналигин қондирар.
Ҳой ҳуркак дўстим, оҳу
Муздек сувдан қамроқ ич.
Сен-ла висолни ўйлаб
Яшар эдим эрта-кеч.
Яхдек сувни илитар

Менинг оташин тафтим.
Ҳовучимда ичгил сув,
Сенга тутаман кафтим.
Сени жуда севамиз
Муздек булоқ, оташ, мен
Чин дўстингман, чўчима,
Ҳузуримдан кетма сен.
Ёз ҳам ўтиб кетади
Дегунимизча ҳа-ҳу...
Роса яйрайлик уч дўст:
Камина, булоқ, оҳу.

ТЎЛҚИН.

Тошкент ҳамда Фарғона техника университетлари олимлари Фарғона азот ишлаб чиқариш бирлашмасидан шу вақтгача ҳавога чиқариб юборилаётган азот оксидлари (сариқ тутун)дан фойдали ўғит ишлаб чиқариш технологиясини ишлаб чиқдилар ва уни саноатда жорий қилиш учун тегишли лойиҳалашга киришдилар. Лекин бу иш ҳали яхши йўлга қўйилгани йўқ. Бинобарин шунга ўхшаш илмий ишланмалар тез фурсатда ҳаётга жорий этилиши мақсадга мувофиқдир.

Ер шаридаги ривожланган мамлакатлар ҳудудларида экологик ҳолатнинг бундай тус олишини мутахассислар пайқаб бонг кўтарганларига анча бўлди. Бу мамлакатларда ҳар бир корхона табиатга зарарсиз фаолият кўрсатишининг таъминланиши қаттиқ назорат қилинади, бу шартларга кўнмаган корхона аввалига катта миқдордаги молиявий жазога (жарима) мустаҳид қилинади, аҳвол ўзгармаса бундай корхона тўғридан-тўғри ёпиб қўйилаверади.

Яқин орада ҳавога, сувга ва умуман табиатга зарарли моддаларни рухсат этилгандан ортиқ меъёрда чиқариб ташлаётган корхоналарга бир неча карра оширилган тўлов тўлашларини жорий қилиш зарурга ўхшайди. Бундай тўлов корхона аҳлига мукофот ва ижтимоий масалалар учун ажратилган ҳамёндан тўланиши кўзда тутилган. Бу усул корхона раҳбарларини экологик муҳитни яхшилаш учун иқтисодий мажбур этиш усулидир.

Иссиқ ёз кунида кўл бағрида ором олганга нима етсин.

Малик Нуриддинов сурати.

Долзарб мавзу

Яхшиям жарима бор экан

Ўрта Осиё электр аппаратлари илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасида йилига 1200 тонна саноат ва маиший чиқиндилар ҳосил бўлади. Уларнинг 24 тоннаси эса заҳарли моддалар саналади. Корхонанинг ўзига хос томонлари борлиги сабаб 1992 йилда 12 тонна қурум ҳосил бўлди. Улар ҳеч қандай ишловдан ўтказилмай, зарарсизлантирилмай шаҳар ташқарисига олиб чиқиб ташланди. Ҳозир бу иш шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитети томонидан таъқиқланди. Худди шундай гальваник ишлаб чиқаришдан ҳосил бўлган, хромлаштириш, қалайлаш жараёнида юзага келган қурумлар ҳам контейнерларда сақланади. Улар ҳозиргача 10 тоннадан ошиб кетди. Корхона ҳудудида 4900 дона ишлатилган чироқлар мавжуд. Улар эндигина «Тех-эко» кичик корхонасига қайта ишлаш учун бериб юборилди. Ҳозирда «Зенит» заводи билан шартнома тузилмоқда. Келажакда шартнома асосида ишдан чиққан чироқлар қайта тикланади.

Корхонада бошқа талайгина камчиликлар ҳам кўзга ташланади: қора металлар чиқиндиси 600, рангдор металлар чиқиндиси эса салкам 84 тоннани ташкил этади. Ёғочни қайта ишлашда ҳосил бўлган чиқиндилар (улар йилига 130 тонна) яна қайта ишланмайди, шаҳар ҳайвонот боғига бериб юборилади. Қурилиш-маиший чиқиндилар эса шаҳар ахлатхонасига чиқариб ташланади. Деталларни силлиқлашда ишлатилган эмульсия эса шаҳар канализациясига тушмоқда.

Корхонада чиқиндиларнинг ҳаракати ҳисоб-китоб қилинмаган, шунингдек чиқиндисиз технологиянинг, саноат чиқиндиларининг қайта ишлаш ва зарарсизлантириш борасидаги технологиянинг ишлаб чиқаришга тадбиқ этилмаётгани атроф-муҳитнинг яна қайта ифлосланишига сабаб бўлмоқда.

Чкалов номли авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида эса йилига 16500 тонна саноат чиқиндилари ҳосил бўлади. Уларнинг 3440 тоннаси эса ёғочни қайта ишлаш, резина ва бошқа чиқиндилар ҳисобланади. 60 тоннаси лак-бўёқ материаллари, 800 тоннаси қуюв саноати, гальваник қурумлар 700 тонна, қурилиш, қоғоз, маиший чиқиндилар ҳамда ахлат 630 тонна, суюқ чиқиндилар 3000 тоннани ташкил этади. Хуллас мана шу оламга татийдиган чиқиндиларнинг 6400 тоннаси ҳеч қандай қайта ишловсиз шаҳар ахлатхонасига келтириб ташланади.

Корхонада фақатгина металл, қоғоз, озиқ-овқат чиқиндиларини бир ёқлик қилиш масаласи ижобий ҳал қилинган. Улар ё қайта ишланади ёки қайта ишланувчи маҳсулот сифатида тегишли ташкилотларга топширилади.

Корхонада ҳосил бўлаётган заҳарли чиқиндилар масаласи бизни жиддий ташвишга солиб турибди. Улар кўп йиллардан бери шаҳардан ташқарига чиқариб ташланмоқда ёки сақлаш қонун-қоидаларини бузган ҳолда завод ҳовлисида сақланмоқда. Оқибатда атроф-муҳитни қайта ифлослантирувчи яна бир манба ҳосил бўлмоқда. Сўзимизнинг исботи учун биргина мисол айтсак: 8-цех ванналаридан тушган заҳарли чиқиндилар маиший чиқиндилар билан бирга усти ёпиқ ҳолда ҳовлида ётибдики натижада ер ниҳоятда ифлосланиб кетган.

Бундай мисоллар корхонанинг ҳар бир цехида топилади. Қисқа қилиб айтадиган бўлсак фақатгина 1982 йилда 120 тонна чиқинди ёки йиллик ҳосил бўладиган чиқиндиларнинг 10 фоизигина «Технолог» кичик корхонаси ва «Композит» кооперативига топширилди холос. Бунинг устига кўплаб заҳарли, зарарли чиқиндилар шаҳар ахлатхонасига узлуксиз олиб чиқиб ташланмоқда. Яхшики самолётсозлар бир қанча йирик корхоналар билан чиқиндиларни йўқотиш хусусида шартномалар тузмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, Ўрта Осиё электр аппаратлари ва Чкалов номли авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида чиқиндисиз технология билан ишлаш, барча турдаги ҳосил бўладиган чиқиндиларни қайта ишлаш ҳамда атроф-муҳитни ифлослантирувчи манбаларни йўқотиш ниҳоятда қониқарсиз олиб борилмоқда.

Ҳар йили минг-минглаб пуллар фақатгина жарима тўлашнинг ўзигагина сарф бўлмоқда. Яхшиям жарима бор экан. Барча масъулиятсизлик, лоқайдлик учун тўлов тўлаб қутулиб қўяқолишади. Бу бугунчалик осон юмушдир балки. Лекин эртага-чи? Жарима тўлашдан олдин эртани ўйлайдиган одам топилармикан?

**Сергей САМОЙЛОВ,
Матлуба АЗИМОВА.**

Нуқтаи назар

Муҳандислар керак

Ҳозирги кунда бутун жамиятни экологик руҳда тарбиялаш тақозо этилади. Бунинг учун боғча ва мактабдан бошлаб ёшлар онгига экологик тушунчаларни сингдириш, табиатни, сув, ҳаво, ўсимликлар, ҳайвонларни муҳофаза қилиш тушунчаларини киритиш лозим. «Табиат ва инсоният фаолияти» деб номланган махсус фан жорий қилинса, мақсадга мувофиқ бўлар эди. Ушбу фанни ҳар хил кўламда боғча ва мактаблардаги болаларга тушунтирилса, бу ҳам тарбиянинг бир тури бўлиб хизмат қилади. Фикримизча, бу ўринда ота-боболаримиз, аждодларимиз нон ушоғини ерга ташламаслик, сувга тупурмаслик, аҳлат, мағзавани зарарсизлантириш (ёқиш, кир ўрага тўкиш) каби бир қанча тарихий урф-одатларимиз борлигини, бундай аҳвол ўз вақтида тарбия йўли билан ҳам, эътиқод йўли билан ҳам ёшларга сингдирилганини эслатиб ўтиш фойдадан ҳоли эмасдир.

Қолаверса, маҳаллаларда озодалик билан боғлиқ муаммолар ҳақида суҳбатлар уюштирилса ҳамда шу ишларга мутасаддилар белгиланса мақсадга мувофиқ иш бўлар эди. Ҳозирги кунда улкан ва гўзал она шаҳримиз Тошкентнинг айниқса чеккароқ қисмларида уюлган ахлат ва чиқиндилар унинг кўркини, об-ҳавосини, сувларини булғаб ётгани ҳеч кимга сир эмас.

Мамлакат ва шаҳримиз экологиясини яхшилаш борасида кейинги вақтларда анча ишлар қилинмоқда. Шулардан бири сифатида Тошкент давлат техника университети нефть ва газ факультети қошида экологик муҳандислар етиштириб чиқарувчи мутахассисликнинг очилишини кўрсатиш мумкин. Экологик муҳандислар шу соҳанинг йирик ва билимдон мутахассислари бўлишлари керак. Улар ўз билимларини ота-боболаримиз амал қилиб келган озодалик, покизалик, ҳалоллик қоидаларига амал қилган ҳолда ташкил қилсалар, бу соҳанинг барқ уриши ва чексиз ривожланиши шубҳасиздир.

Жаҳон адабиёти, газета ва журналларда экологик офатнинг тўхтовсиз ўсиб бориши атом бомба зарбасидан кейин иккинчи ўринда турувчи ҳалокат билан тенг, деб ҳисобланмоқда. Шундай экан, бу соҳада фақат давлат ва жамоат арбоблари ёки фақат мутахассислар ва тегишли муҳандислар фаол иш олиб боришлари керак деб ўз-ўзимизни тинчлантиришимиз жуда нотўғри ва зарарли фикр. Республикамиз экологик ҳолатини яхшилаш иши барча катта-кичик аҳолининг иши эканлигини ёддан чиқармаслигимиз керак.

**Абдулла МАВЛОНОВ,
геология-минералогия фанлари номзоди.**

Ечимини кутаётган муаммолар

ҲАВО ТОЗАЛИГИ— ЧЕҲРАМИЗ НУРИ

КЎПГИНА ҳамшаҳарларимиз шаҳардан ташқарига чиқаверишда бирдан енгил нафас олиб, бир-бирларига: «Сезяпсизми, муздек шамол тегди-я», деб қўйишади. Чиндан ҳам ҳар куни шундай ҳолатга ўзим ҳам дуч келаман: Тошкент Ҳалқа йўлидан ўтишим билан димоғимга енгил, кишига ором берувчи ҳаво урилади. Бу бежиз эмас.

Барчага маълумки, Тошкентда саноатимизнинг қудратли корхоналаридан бир қанчаси тўпланган. Уларнинг ҳатто осмонга ҳам ваҳима солиб турувчи улкан тутун қувурлари кишиларимиз дилини ғаш қилгани-қилган. Айниқса «Миконд», керамзит, «Ўзбексельмаш», лак-бўёқ заводлари, «Тошэкс» ишлаб чиқариш бирлашмалари гоҳ саҳарда, гоҳ кечга яқин шаҳримиз осмони узра сунъий булутлар ҳосил қилади, яъни қуюқ тутунлар чиқаради.

Завод бўлгандан кейин тутун чиқаради-да, дейдиган одамлар топилади. Ҳамма гап мана шунда. Кечаю кундуз табиатни сақлаш борасида меҳнат қилаётганлар атроф-муҳитнинг ниҳоятда ифлосланиб кетаётганидан ташвишдалар. Кўчаларда бурқсиб кўтариладиган чанг-ку майли. Энди заводлардан «совға» қилинаётган тутунлар ортиқча бўлади албатта.

Кўпчилик шаҳарда, айниқса, тушдан кейин нафас олишнинг қийинлиги ҳақида зорланиб гапиради. Табиий муҳитнинг ифлосланишини кузатиш марказининг экологик бюллетени таъкидлашича доимий кузатув жойларидан олинган маълумотлар бўйича (14 фоиз) азот қўш оксиди, фенол (4 фоиз), карбон оксиди (3 фоиз) йўл қўйилган меъёрий миқдордан юқори бўлади. Бу ҳолатлар айниқса, Собир Раҳимов, Юнусобод, Мирзо Улуғбек туманларида сезилади. Ҳатто юқорида тилга олганимиз миқдор 4—6 фоизга кўпайиб кетиши ҳам мумкин.

Нега шундай бўляпти? Ахир ҳавонинг ифлосланиши ўзидан-ўзи бўлиб қолмагандир? Албатта. Ҳар нарсанинг асоси бўлганидек шаҳримиз ҳавосининг ифлосланишига сабаблар талайгина.

Буюк алломамиз ибн Сино: «Агар чанг ва дуд бўлмаганда эди, одамзот минг йил яшарди» деб ёзганди. Буни қарангки, Ибн Синони ташвишга солган чанг ва дуд бизнинг ҳам ҳаётимизга таҳлика солиб турибди.

Ҳар бир мушкулотнинг олди олинади. Ҳар бир касалликнинг давоси бор. Лекин шаҳримиз табиатига зомин бўлаётган лоқайдликнинг давоси йўққа ўхшайди. Бўлмаса шаҳримиз бағрида жойлашган 400 га яқин катта-кичик корхоналарнинг раҳбарлари нафас олишмайдими? Уларга соғлиқ керакмасми? Керак албатта. Лекин лоқайдлик касаллиги масаланинг қанчалар жиддийлигини тушуниб етишларига имкон бермаётганга ўхшайди. Бўлмаса носоз ҳаво тозалагичларни, дудбўронларни, чанг юткич ускуналарни ўз вақтида созлаб қўйишган бўлардику!

Айтаверсак гап кўп. Чамаси танқид эшитавериб, дакки еявериб улар «пишиб кетишганга» ўхшайди. Ҳаттоки, шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитети Давлат автомобиль назорати билан биргаликда ўтказаётган «Тоза ҳаво» тадбири ҳам кутилган натижани бермаяпти.

«Кўза кунда эмас, кунида синади», дейди доно халқимиз. Ишқилиб табиат деб аталган табаррук кўза синиб қолмасин. Уни на чегалаб бўлади, на қайтадан яратиб бўлади. Яккаю ягона йўл шуки, барчамиз шаҳримиздаги ўзимиз нафас олаётган тоза ҳавони сақлашимиз учун жонбозлик кўрсатишимиз керак. Йўқса эртага биз тўлаётган жарақ-жарақ жарималар ҳам дуч келганимиз мушкулот олдида ҳеч гап бўлмай қолади.

Ҳавонинг тозалиги бизнинг чеҳрамизнинг ёрқинлиги демакдир. Чеҳраси ёрқин одам одатда ҳавоси тоза, суви мусаффо юртда яшайди. Умид қиламизки, биз ҳақимизда ҳам яқин келажакда хорижликлар шундай деб ўйлашади.

Толиб САЪДУЛЛАЕВ.

Куюнчаклик билан ёзилган

УМРИНГИЗГА ЗОМИН БЎЛМАНГ

ИНСОН ва табиат ажралмасдир. Бу гапни деярли ҳар куни такрорлаймиз. Чиндан ҳам инсоннинг дилидаги қувончи, шодлигининг илк омили бу яшил оламдир. Табиатда яралган наботот ва ҳайвонот дунёсидаги бор дарахт ва жонзотлар инсон умрининг тиракларидир десак хато қилмаган бўламиз. Одамлар айнан шунинг учун ҳам эрта баҳордан кеч кузгача дов-дарахтларни парвариш қиладилар, гул-гиёҳларни авайлайдилар. Буни кўриш қанчалар лаззат бағишлайди.

Афсуски, одамзот дов-дарахт авайлашни ҳамиша юрак даъватила амалга оширмайди. Қоматига қараб ҳавасингиз келадиган тераклар, соя-салқин улашадиган қарағайлар, толлар кўп ҳолатларда қўлида болта тутган жоҳилнинг қурбони бўлади. Мабодо ундан нега бундай қиляпсан, деб сўрасангиз: «Ўзим экканман, меники, нима қилсам қиламан», деб жавоб беради. Албатта кимки экkan бўлса, у шу ниҳолдан фойдаланишга ҳақли. Лекин «Бир киши экиб, минг киши роҳатини кўради» деган нақлни ҳам унутмаслигимиз керак. Ўзимники деб қирқилган дарахт билан бирга биз тоза ҳаводан, гўзалликдан маҳрум бўламиз.

Шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитети доимо яшил дарахтзорларни кўпайтириш ва ҳимоя қилишни тарғиб этиб келади. Ўзбошимчалик қиладиган айрим фуқароларни эса жазолайди.

Сир эмас, саноат қудрати ошгандан ошиб боряпти. Демак яшил дарахтзорлар ҳам кўпайиб бориши керак. Бўлмаса шовқин-сурон, чанг, тутун инсонлар ҳаётига таҳлика солади. Кейинги йилларда экиш у ёқда турсин комитет билан бемаслаҳат теракларни авжи гуллаб турган пайтида кесиб ташлаш ҳоллари қайд этилди. Теракдан чиқадиган ҳид киши организмига ниҳоятда фойдалидир. Агар ҳар бир киши ўз эшиги олдидаги тераклардан 2—3 тасини кесиб ташласа қанча табиий ҳаво тозалагичлардан маҳрум бўлишимизни тасаввур қилиш қийин эмас.

Юқорида жазо ҳақида гапирдик. Шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитети билан бемаслаҳат теракларни кесгани учун болалар уйи врачи Ҳ. Шерматов 3 минг сўм, Қорақамиш даҳаси, 52-уй, 1-хонада истиқомат қилувчи М. Туробова 3 минг сўм жарима тўлашга мажбур бўлди.

Ҳаммамизга саломатлик керак, албатта. Лекин шуни унутмайликки, яшил оламни ҳимоя қилиш бу соғлиқни ҳимоя қилиш демакдир. Шаҳримизда гуллар, дов-дарахтлар, хусусан терак, тол сингари «маҳаллий» дарахтларимиз қанчалик кўп бўлса одамлар соғлиғи шунчалар яхши бўлиб боради. Чунки дарахтлар беминнат санитарлардир. Улар ҳавони мусаффо қилиб берадилар. Болта кўтаришдан олдин қилаётган ишимизнинг оқибатини ўйлаб кўрсак ёмон бўлмас эди. Ўз умримизга ўзимиз зомин бўлмайлик, азиз ҳамшаҳарлар!

**Ким ФАТТОҲОВ,
Ўсимлик ва ҳайвонот оламини ҳимоя қилиш давлат назоратчиси.**

ИБРАТ ОЛСА АРЗИЙДИ

ЭКОЛОГИК таълим кенг қамровли соҳа. Болаларни ёшликдан атроф-муҳит ва яшил табиат билан ошно қилиш жуда муҳимдир. Шу сабабли ҳам болалар боғчаларида экологик тарбия ишларини ташкил этишга эътибор кучайтирилмоқда.

Тошкент тўқимачилик комбинати тасарруфидаги 7-болалар боғчасида бу борада орттирилган тажрибаларни намуна қилиб кўрсатиш мумкин. Болалар масканида кичкинтойлар соғлигини мустаҳкамлашда экологик тарбия воситалари ҳам қўл келмоқда. Эрталикларда, тарбиявий соатларда болаларга экологик тарбияга доир фойдали маслаҳатлар бериб бориляпти.

Бу ерда доривор ўсимликларни парвариш қилиш бурчаги ҳам бор. Бу мўъжаз яшил майдончада кичкинтойлар қўли билан экилган доривор кўкатлар барқ уриб ўсмоқда. Ана шу шифобахш ўт-ўланлардан турли шарбатлар олиш ҳам йўлга қўйилди. Шу мақсадда алоҳида фитобар очилди. Кичкинтойлар фитобарда янги тайёрланган шарбатлардан ичиб, ўз саломатликларини мустаҳкамлайдилар.

— Бизда «Соғлом ёшлик — бебаҳо бойлик» деган шиорга амал қилинмоқда, — дейди боғча услубчиси Д. Муҳамедова. — Боғчамиз Тошкент тўқимачилик комбинати оталиғида эмасми, турли жисмоний чиниқиш машқлари корхона шифохоналари негизида ташкил этилмоқда. Тиббий-санитария қисмнинг физиотерапия кабинетларида болалар махсус кўрикдан ўтказилади. Сув ҳавзаси ҳам болакайларнинг чиниқиш масканига айланиб қолди.

Қисқаси, боғчада соғлом ёшликни таъминлашга қаратилган ибратли тадбир ва муолажалар олиб борилмоқда. Шунинг учун мазкур даргоҳда экологик тарбияга доир орттирилган тажрибаларни бошқа болалар боғчаларига ёйиш режалаштирилмоқда. Яқинда уюштирилган болалар боғчалари тарбияланувчилари экологик тарбиясига оид семинар-кенгаш ҳам шу масканда ўтказилди.

Озод АҲАДОВ.

Текширишда аён бўлди

Ғалати ўйин

ИЮНЬ ойида корхоналар, ташкилотларда сувни муҳофаза қилиш масалалари бўйича 39 марта текшириш ишлари ўтказилди. Аниқланган камчиликларни бартараф этиш мақсадида корхона раҳбарларига 141 марта йўриқномалар берилди. Сувни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонун талабларини бузганлиги учун 8 корхонанинг айрим ишлаб чиқариш бўлимларининг фаолиятини тўхтатиш бўйича комитетнинг қарори чиқарилди. Ой давомида 25 та масъул ходимга жами 227500 сўм миқдорида жарима солинди.

Маълумки, Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитети томонидан керакли ташкилот ва корхоналарни жалб қилган ҳолда 1990 йилда Салор ва Қорасув каналларининг санитария-экологик аҳволини яхшилаш бўйича биринчи навбатда бажарилиши лозим бўлган чора-тадбирлар ишлаб чиқилган эди. Уни бажариш эса каналлар соҳилига жойлашган корхона, ташкилотларга юкланган эди. Ушбу тадбирларнинг бажарилиши бўйича 1991—1992 йиллар давомида комитет томонидан текширишлар ўтказилган эди ва зарур чоралар кўрилганди.

Яқинда яна Салор, Қорасув каналлари бўйида комитетимиз томонидан шаҳар прокуратураси, сув хўжалиги бошқармаси ходимлари билан биргаликда текшириш ўтказилди. Аниқланишича, аввал (1990 йил) белгиланган 86 тадбирдан 45 тасигина корхоналар, ташкилотлар томонидан бажарилган, 26 тасини бажариш бўйича ишлар давом этмоқда, 15 таси мутлақо бажарилмаган.

Қорасув каналининг экологик аҳволини яхшилашга доир 28 тадбирнинг ҳам 12 таси бажарилган, 6 таси бўйича ишлар давом этмоқда, 10 тасига эса ҳали «қиё» боқилмаган.

Шуни айтиш керакки, айрим корхоналар белгиланган чора-тадбирларни узоқ вақтдан бери бажармай келмоқдалар. Жумладан Ўрта Осиё кабеллар ишлаб чиқариш корхонасининг ёқилғи-мой сақлаш омборхонаси, гаражи, темир-бетон заводининг ёқилғи-мой сақлаш омборхонаси, «Ўзбекистон» терини қайта ишлаш корхонасининг кимёвий моддаларини сақлаш омборхоналари, шундоққина Салор канали қирғоғида жойлашган. Қайта-қайта кўрсатмалар берилганига қарамай, уларни бошқа жойга кўчириш ишлари пайсалга солинмоқда.

Тошкент қишлоқ хўжалиги машинасозлиги корхонаси, Тошкент ТЭЦи, «Таштекстильмаш», Тошкент тўқимачилик комбинати, 4-автобус саройи ўз оқаваларини Салор каналига ташлашмоқда. Ҳозирги кунда канал сувининг булғанишига шаҳар канализация сувларига Салор тозалаш станциясидан тушаётган оқавалар ҳам сабаб бўлмоқда. Ҳар куни каналга тахминан 1,3 миллион кубометрдан ортиқ оқавалар туширилмоқда. Ваҳоланки, иншоотнинг тозалаш қуввати эса 970 минг кубометрни ташкил этади.

Қорасув канали Тошкент трактор ишлаб чиқариш бирлашмаси, метронинг «Чкалов» бекатидан тушаётган дренаж сувлар, қоғоз фабрикасининг ишлаб чиқариш оқаваларидан мунтазам булғанмоқда.

Текширишлар давомида қонунбузарликка йўл қўйган 25 корхонанинг 52 масъул ходимига 190 минг сўм миқдорида жарима солинди. 15 корхонанинг тегишли ишлаб чиқариш бўлимини тўхтатиб қўйиш тўғрисида комитет қарори чиқарилди.

Бир қараганда адолатли ечим, албатта. Лекин яхшилаб ўйланса, мушук-сичқон ўйини давом этаётганга ўхшайди. Комитет огоҳлантиради, жарима солади, тегишли цех ва бўлимларни ёпади, корхона эса ўз билганини қилаверади. Бундан шаҳримиз табиати зарар кўради, холос.

**Шукур ҲИДОЯТОВ,
Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитетининг масъул ходими.**

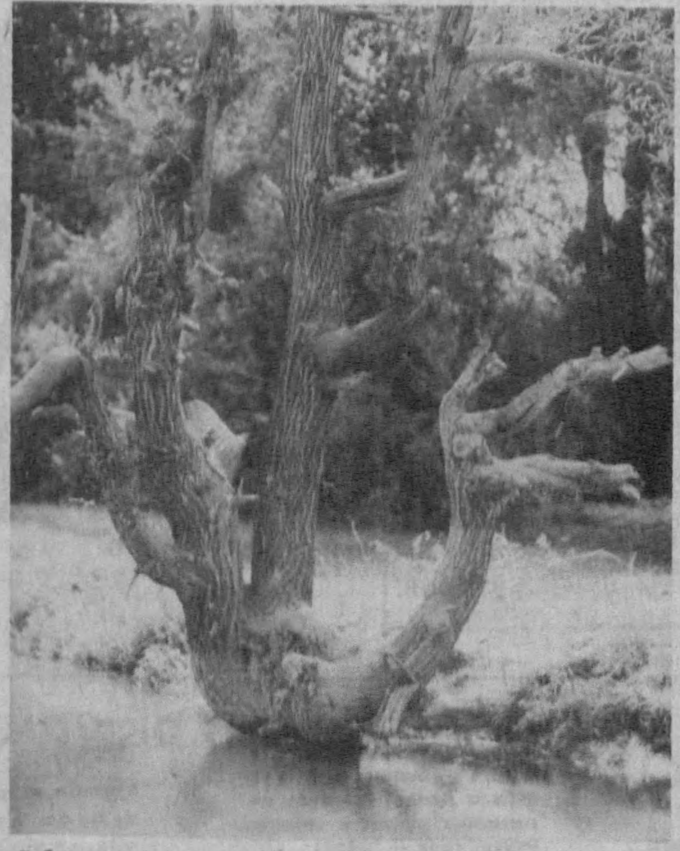

Табиатнинг қудратига тасанно айтмай иложимиз йўқ. Ушбу аждарин ҳам табиат яратган.

Холмат Мирзакаримов сурати.

Чора кўрилди

АҲОЛИ ТАЛАБИ ҚОНДИРИЛДИ

ТОШКЕНТ шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитетига Акмал Икромов туманининг III Ўрикзор мавзеси Амир Темур маҳалласидан келган шикоят хатини «Шарқ» корхонасига қарашли терини қайта ишлаш бўлимида корхона раҳбарияти, табиатни муҳофаза қилиш комитетининг нозирлари, шикоятчилар билан биргаликда кўриб чиқилди.

Аҳолидан тушган шикоят тасдиқланди, корхона ҳовлисидаги оқава сувларни тиндириш ҳовузидан бадбўй ҳид чиқяпти. Корхонанинг иш фаолияти шу йил 5 июлдан тўхтатилди.

Корхонанинг ёнига жойлашган «Ўзбек-чолғу асбоблари» корхонасига қарашли «Жайрон» кичик корхонаси жойлашган бўлиб, унинг иш фаолияти табиатни муҳофаза қилиш қонунларига риоя қилинмаганлиги учун 5 июлда тўхтатилди. Кичик корхона раҳбарига 22.500 сўм жарима солинди.

Терини қайта ишлаб чиқариш корхонаси атроф-муҳитни муҳофаза қилиш учун 1993 йилда иш режаларини тузган ва шу кунгача бу ишлар учун 20 миллион сўм маблағ сарфлади. Оқава сув иншоотларини қурилиш ишлари эса 1993 йилнинг охирида тугалланади.

Шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитети.

«Юрган дарё, ўтирган бўйра» дейдилар. Жаҳон кезиб, юрт кўрганга не етсин. Республикамиз мустақилликни қўлга киритгандан сўнг хорижга томон дарвозалар кенг очилди ва кўплаб жаҳонгашта ватандошларимизнинг ўзга юртларга эркин бориб келишлари учун катта имкониятлар туғилди. Лекин гуруч курмаксиз бўлмайди, деганларидек, бу дарвозадан ўзининг шахсий манфаатлари йўлида кириб чиқаётганлар ҳам йўқ эмас. Республикамиз фуқаролари, шулар билан бир қаторда юртимизда вақтинча яшаб турган ўзга юрт фуқаролари чегарадан ўтишда билиб-билмай божхона қоидаларини бузмоқдалар, кўплаб товар моддий бойликларни, қимматбаҳо буюмларни, энг зарур кундалик эҳтиёж молларини олиб чиқиб кетишга уринмоқдалар. Бу мавзу оммавий ахборот воситалари орқали мунтазам ёритилиб борилаётганига қарамай, божхона қоидаларини бузиб, жиноят содир этган фуқароларга нисбатан суриштирув ишлари олиб борилганда улар кўпгина ҳолларда божхона қоидаларини билмасликларини баҳона қиладилар.

Жамоатчи мухбиримиз республика Давлат божхона комитети Тошкент шаҳар бошқармаси бошлиғи, божхона хизмати полковниги Каримжон Солиҳович Одилов билан бу масала юзасидан суҳбатлашди.

— Каримжон ака, суҳбатимизни божхона қонун-қоидалари, унинг амалдаги тартиби билан бошласак. Айтингчи, чет элга отланган йўловчилар, сайёҳ гуруҳларига қандай нарса-буюмларни ўзлари билан олиб кетишларига рухсат берилади?

— Рухсат берилган нарсалар анчагина. Уларни бир

** Эл мулки—муқаддас*

АДОЛАТ ЙЎЛИДА

ма-бир санаб ўтиш эса кўп вақтни олади. Яхшиси тақиқланганларини айтиб ўта қолай, чунки улар жуда оз. Бундан олиб кетиш мумкин бўлган нарсаларнинг ўзи келиб чиқаверади. Масалан, болаларнинг 40-размергача бўлган кийим-кечаклари, узунлиги 22 сантиметргача бўлган пойабзаллари, чет элда ишлаб чиқарилган халқ истеъмол молларини чегарадан ташқарига тижорат мақсадларида олиб чиқиш, халқаро почта орқали жўнатиш қатъий тақиқланади.

Бундан ташқари дори-дармонлар, тиббий асбоб-ускуналар, тибет табобатига оид маҳсулотлар, ёввойи ҳайвонлар, ёнилғи-энергетика, минерал хом ашёлари, маданият доирасидаги профессионал фаолиятга, жумладан театр, концерт ва бошқа артистликка, шу билан бир қаторда кутубхона, музей кўргазмаларига оид изланишлар ҳамда ихтиролар, илмий тажрибалар ва бошқа шу каби ишлар натижаларини фақатгина ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигининг тегишли рухсати билангина четга олиб чиқиш мумкин бўлади.

Яна шундай нарсалар борки, фуқароларга уларни чегарадан олиб кириш ҳам, олиб чиқиш ҳам тақиқланади ва агар шундай ҳуқуқбузарликни кимда-ким содир этса у қонун йўли билан қаттиқ жазога тортилади. Булар ҳарбий соҳага оид барча турдаги нарса ва ҳужжатлар, гиёванд, мияга-руҳиятга таъсир қилувчи моддалар, қимматбаҳо , буюмлар ҳамда нодир ҳайвонлардир. Бу хил маҳсулотлар ва жониворларни фақатгина Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг махсус комиссияси рухсати билан олиб чиқиш мумкин бўлади.

Булардан бошқа барча турдаги нарса-буюмлар, саноат молларини белгиланган бож тўловини тўлагандан кейин эркин олиб чиқиб кетишга рухсат берилади.

— Чет эл валюталари, тарихий-маданий қимматга эга нарса-буюмлар, тилла тақинчоқлар, заргарлик маҳсулотларининг борди-келдиси ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Чет элга кетаётган ҳар бир фуқаро ўзи билан 200 АҚШ доллари ёки миқдори шунга тенг келувчи шарти ўзгарувчан валюта (ШУВ)дан ортиғини олиб ўтиши тақиқланади. Бу эса республикамизга кириб келган чет эл инвестициясини сақлаб қолиш мақсадида қилинган ишдир. Негаки, валюта ташқи иқтисодий алоқаларда муҳим роль ўйновчи асосий воситалардан биридир. Лекин чет элдан ўзи билан олиб келган валютасининг баённомасини ёки республика марказий банкининг махсус рухсатномасини тақдим этган ҳолда ҳар бир фуқаро истаган миқдорида валюта олиб кетиши мумкин.

Тарихий-маданий қимматга эга нарса-буюмларни четга олиб чиқиш фақатгина Маданият ишлари вазирлигининг Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги билан ўзаро келишувидан кейин умумий баҳосининг 100 фоизлик божи тўлансагина мумкин бўлади. Зеро, бизга тарихимиздан, ота-боболаримиздан ёдгорлик бўлиб қолган буюмларни келажак авлодларга бус-бутун топшириш — бурчимиздир.

Фуқаролар ўзларининг шахсий тилла тақинчоқларини фақат бир комплектдан ва уни ҳам қайтариш шарти билан олиб ўтиши мумкин.

— Бундай нарса-буюмларни, кўп миқдордаги валюталарни чет элга яширинча, божхона ходимларини чалғитиб олиб ўтишга уриниш ҳоллари ҳам учраяпти...

— Ҳа, афсуски шундай. Амалдаги божхона кодексининг 82-моддаси Ўзбекистон жиноят кодекси мажмуасининг 68-моддасида гиёвандлик воситаларини, таъсири кучли заҳарли, радиоактив, портлайдиган моддалар, қурол-яроғ, ўқ-дорилар, чет эл валюталари, қимматбаҳо тарихий-маданий буюмларни божхона назоратидан яшириб ёки четлаб Ўзбекистон Республикаси божхона чегарасидан ўтказиш, шунингдек, чегарадан ўтказишга уриниш контрабанда жинояти деб кўрсатилган.

1993 йилнинг бошидан шу кунга қадар контрабанда жиноятини содир этган фуқаролардан 112 таси қўлга олинди, уларнинг 92 тасига нисбатан Ўзбекистон жиноят қонунлари мажмуасининг 15, 68 моддаларига асосан контрабанда жиноятлари аниқланиб, иш қўзғатилди, булар юзасидан тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

— Юқорида бож солиқларини тўлаган ҳолда бир қатор нарса-буюмларни, саноат маҳсулотларини олиб чиқиб кетиш мумкинлиги ҳақида гап борди. Айтингчи бож тўловлари қандай тартибда амалга оширилади? Умуман, бундай тўловлардан озод этилган нарса-буюмлар мавжудми?

— Республикадан олиб чиқиб кетилаётган нарса-буюмларга Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона комитетининг 1993 йил 2 июлдаги 91 ва 92-буйруқларига асосан бож тўловлари амалга оширилади.

Лекин йўловчи айрим нарса-буюмларни бож тўловидан озод этилган ҳолда ҳам олиб кетиши мумкин. Булар умумий суммаси 10.000 сўмгача бўлган нарса-буюмлар ва саноат моллари, чет элга вақтинча яшашга кетаётганлар (доимий яшашга кетаётганлар бундан мустасно) ўзининг фойдаланиши учун зарур бўлган шахсий анжомлари; ювиниб-таранишда ишлатиладиган буюмлар, шахсий, тақинчоқлар, йўлда овқатланиши учун озиқ-овқат маҳсулотларини олиб кетиши мумкин.

Четга олиб кетиладиган сўм (рубль)нинг миқдорига келсак, доимий яшашга кетаётганлардан ташқари барча фуқаролар у ёқда ишлатиши ва алмаштириши мумкин бўлмаган 10.000 сўм пулни ўзи билан олиб кетишига рухсат берилади.

Бундан ташқари республикамиз ҳудудидаги чет эл валютаси билан савдо қилувчи дўконлардан харид қилинган ва четга олиб чиқиб кетишга рухсат этилган нарса-буюмларга бож олинмайди.

Умумий баҳоси 10.000 сўмдан ошадиган ҳар бир маҳсулот тури учун тариф ставкаси бўйича бож тўланади. Уларнинг ҳар бирини алоҳида келтиришнинг иложи бўлмагани учун божхона назоратидан энг кўп ўтаётган асосий нарса-буюмларнинг бож тўловларини санаб ўтишим мумкин. Масалан, ҳақиқий ипакдан тайёрланган матонинг ҳар метрига 1200 сўм, пахталик мато учун 1000 сўм, сунъий ипдан тайёрланган мато учун 1200 сўм, трикотаж ва тўқимачилик кийимларининг ҳар донасига 15000 сўм, пахталик шим, пиджак ва юбкаларнинг ҳар донасига 9000 сўм, соф ёки сунъий чармдан тайёрланган оёқ кийимларнинг ҳар жуфти учун 5000 сўм, дурбин ва унинг оптик трубалари, фотокамераларнинг ҳар донасига 3000 сўмдан 10000 сўмгача, соатларнинг ҳар бири учун 5000 сўм, термосларнинг ҳар донаси учун 2800 сўм бож тўлаш керак бўлади. Бу ерда мен буюмларга тўланадиган божларнинг ўртачасини келтирдим, улар яна сифатига ва маркасига қараб тасниф қилинади.

— Божхона назоратидан ўтиш тартиблари қандай амалга оширилади?

— Даставвал, ҳар бир йўловчи божхона назоратига келгунга қадар божхона баённомасини ёзма равишда тўлдирган бўлиши, ундаги берилган саволларга тўғри ва аниқ жавоб ёзиши лозим. Баённоманинг орқа томонига эса четга олиб чиқиб кетаётган буюмлар ичидаги (шахсий фойдаланиш буюмлари бундан мустасно) бож тўловини тўлаш зарур бўлган нарсаларни битта-битта кўрсатиши ва кассадан улар учун белгиланган миқдордаги божни тўлаганлик ҳақидаги квитанцияни олиб, кейин божхона назоратига келиши керак. У ерда йўловчи божхона инспекторига тўғри ва аниқ тўлғазилган божхона баённомасини, шахсий фойдаланиш буюмларидан ташқари нарсалар учун тўланган бож тўлови квитанциясини, валютани, қимматбаҳо тақинчоқлар ва қўл сумкасини шахсан кўрсатиши лозим. Агар олиб кетилаётган валютанинг умумий қиймати 200 АҚШ долларидан зиёд бўлса, бунга рухсат берилганлик ҳақидаги банк ҳужжати божхона назоратчисига алоҳида тақдим этилади.

Божхона назоратини тезроқ тугатиш халқаро авиарейсларнинг ўз вақтида учишини таъминлайди, албатта. Бунинг учун юқорида айтилганидек, йўловчилар кўрикка келгунга қадар божхона баённомасини тўғри тўлдирган ҳамда бож солиғини тўлаган бўлмоғи зарур.

Бу борада божхона хизматчилари рейс олдидан божхона қонун-қоидаларини билмайдиган йўловчилар, сайёҳатчи гуруҳ раҳбарлари билан божхона баённомасини тўлдириш, бож солиғини тўлаш, товар-моддий бойликларни олиб чиқиб кетиш тартиблари тўғрисида тушунтириш ишлари олиб борадилар. Айниқса, бож тўловлари билан аэропорт хизмати учун тўланадиган пулни бир-бирига аралаштирмаслик қайта-қайта уқтирилади.

Мавриди келганда шуни ҳам айтиб ўтай, «Тошкент» аэропортидан халқаро рейсларнинг учиб кетиш чоғида у ерда божхона назоратчиларидан ташқари қатор хизмат турлари ходимлари иш кўрадиларки, кўп ҳолларда йўловчилар буларни янглиштирадилар. Божхона фаолиятига ҳеч бир алоқадор бўлмаган айрим масалалар баъзан мунозараларга олиб келмоқда, бизнинг устимизга турли таъналар ёғдирилмоқда. Бундай тушунмовчиликларнинг бири шуки, аэропорт ходимлари хорижга жўнаётган ҳар бир йўловчидан 10 АҚШ доллари ёки унинг шу кунги сўмдаги қийматига тенг баҳода пул йиғиб оладилар, Бунинг божхона хизматига ҳеч қандай алоқаси йўқ. Аэропорт хизматчиларига тегишли бу қарор 1993 йилнинг 1 январидан кучга кирган бўлиб, у аэропорт кассирлари томонидан йиғиб олинади.

— Каримжон ака, биз сиз билан божхона хизмати фаолиятига оид битта йўналиш хусусида гаплашдик. Лекин божхона хизмати фаолияти бу билан чекланмайди...

— Тўғри, биз божхона хизмати тартиб-қоидаларининг ўндан бири хусусида ўртоқлашдик, холос. Бундан ташқари барча корхоналар, бирлашмаларнинг ўз ҳамкорлари билан мол айирбошлаши, импорт-экспорт маҳсулотлари бевосита бизнинг назоратимиздан ўтади. Буларнинг ҳар бири алоҳида мавзу. Улар ҳақида ҳам суҳбатни давом эттириш ниятидамиз.

Чунки, божхона хизмати орқали бевосита иш кўрувчи ҳар бир фуқаро, ҳар бир корхона ва ташкилот божхона тартиб-қоидаларини мукаммал билиши шарт.

Бизнинг асосий мақсадимиз — мустаҳкам тартиб-қоидалар асосида иш кўрувчи божхона хизматини такомиллаштириш ва бу билан республика иқтисодий имкониятларини мустаҳкамлаш, маданий ва тарихий қимматга эга буюмларни келажак авлодларга бус-бутун топшириш, қурол-яроғ, ўқ-дори, гиёвандлик, портловчи моддалар контрабандасига қарши курашишдан иборат. Ишончим комилки, бизнинг йўлимиз адолат йўли.

Суҳбатдош
Пўлат ЖОЗИЛОВ.

** Эшитдингизми?*

САФЛАР КЕНГАЙДИ

ИЛГАРИ хабар қилганимиздек, УЕФАнинг Женевадаги қароргоҳида Европа Кубоги турнирларида иштирок этадиган давлатлар ва уларнинг вакиллари рўйхати тасдиқланган эди. Сўнгги дақиқаларда Европа футбол федерацияси сиёсий аҳвол беқарорлиги учун ҳисобга киритилмаган Тбилисининг «Динамо» жамоасига Чемпионлар Кубоги, Хорватиянинг «Хайдуку» клубига Кубок Эгалари Кубогида қатнашишга рухсат берди. Шунингдек, миллий чемпионат якунида содир бўлган катта жанжалдан сўнг Польшанинг тўрт вакилидан иккитаси Европа Кубоги турнирларида қатнашиш ҳуқуқидан маҳрум этилди. Бўш қолган ўринлар Шотландияга берилди.

СЎНГГИ БОСҚИЧ ОЛДИДАН

МАЪЛУМКИ, яқин кунларда футбол бўйича жаҳон чемпионатининг Жанубий Америка зонасидаги саралаш баҳслари бошланади. Табиийки, барча миллий терма жамоалар сўнгги тайёргарлик ишларини олиб бормоқдалар. Рио-де-Жанейродаги ўйингоҳда эса Бразилия ва Парагвай терма жамоаларининг учрашуви бўлиб ўтди. Унда Пеле ва қофе ватани спортчилари 2:0 ҳисобида ғолиб чиқдилар.

НАШРИЁТ ЁРДАМ БЕРМОҚЧИ

ХЎП замонларда яшаяпмиз-да. Бизда мухбир, борингки, катта бир газета-журнал муҳаррири ҳам маошидан ҳеч қачон кундалик ҳаётда зарур бўлган машина сотиб олишга қодир эмас. Англиялик газета ноширлиги билан шуғулланувчи Дэвид Салливан эса шу йилнинг март ойида «Бирмингем» номли футбол клубини сотиб олиб орадан ўтган сўнгги беш ой ичида уни бойбадавлат жамоага айлантиришга муваффақ бўлди. «Газетчи» бу ишидан қониқмади, шекилли, ҳозирда у Италиянинг «Болонья» клубини ҳам моддий жиҳатдан оёққа турғазиш ҳаракатида юрибди.

ТАСЛИМ БЎЛМОҚЧИ ЭМАС

АДРИАТИКА денгизидаги ороллардан бирида 7 сентябрь куни Лондонда профессионал шахмат ассоциацияси байроғи остида бошланажак тож учун баҳсга тайёргарлик кўраётган Гарри Каспаров рақиби Найджел Шорт устидан ғалаба қозониши муқаррар эканини эътироф этди.

«Лекин, — дейди у, — бу осон ўйин бўлмайди, Шорт жуда моҳир спортчи».

Шундай бўлсада ҳозирги давр шахмати қироли Гарри Каспаров 2000 йилга қадар тахтдан тушмайман, ундан сўнг ўз ихтиёрим билан абадий чемпионлик унвонини сақлаб қолган ҳолда катта спортни тарк этаман, дея таъкидламоқда.

ЯНА ГРЕЦИЯДА ҚОЛДИ

МАШҲУР украин футболчиси Олег Протасов навбатдаги мавсумда ҳам Грециянинг «Олимпиакос» клубида тўп сурадиган бўлди. Яқинда у ўзи ҳақида тарқалган Франциянинг «Тулуза», Испания, Швейцария клубларидан бирига ўтмоқчи экани ҳақидаги миш-мишларни рад этиб, «Олимпиакос» билан яна икки йилга шартнома имзолади.

Шуҳрат ЗОКИРОВ тайёрлади.

ҒАРОЙИБ қудратли одамлар ҳақида кўплаб нарсалар матбуотимизда узлуксиз босилиб туради. Биров қўли орқали «ўқийди», бировнинг кўзи ўткир, яна бировнинг эса қўлида нур бўлади... Энг қизиғи илоҳий қудрат эгаси деб аталадиган шундай одамларнинг «ўз кушандаси» ҳам бўлар экан.

** Йиллар қатидаги сирлар*

СОИ БОБО АЖОЙИБОТЛАРИ

Ҳиндистонда Сои Бобони билмаган, эшитмаган одам йўқ. Андхар — Прадеш штатидаги Анатапурам шаҳри яқинида Путтанартхи деган манзил бор. Айнан шу ерда «муқаддас мўъжизакор» Сои Бобо яшайди. У ўзининг кулбаси — ашрамда яшайди. Унинг муридлари — шогирдлари ҳам шу ерда истиқомат қилишади. Ҳар куни тонгдан ашрам олдига юзлаб мўъжизапарастлар йиғилишади. Сои Бобо уларнинг истиқболига чиқади, оқ фотиҳа беради ва «муқаддас кул» тақдим этади. Сои Бобо Мадрас шаҳрида жуда ҳам катта ибодатхона қурган. Қачон у ибодатхонага ташриф буюрса Мадрас кўчаларидан юриб бўлмай қолади.

Сои Бобо ҳақида дастлаб ҳеч ким билмас эди. «Иллюстрейдел уикли оф индиа» журнали бу илоҳий одам ҳақида катта материал эълон қилгач, унинг муридлари жуда кўпайиб кетди. Ҳатто чет элларда ҳам ихлосмандлари пайдо бўлди. Ҳозир Сои Бобо ҳақида ўнлаб китоблар яратилди.

Ҳамма «муқаддас кул» ҳақида эҳтиром билан сўзлаб турганда Б. Премананд деган шахс Сои Бобога қарши чиқиб қолди.

— Муқаддас кул, — дейди у, — бу топқирлик, тадбиркорликдан ўзга нарса эмас. Сои Бобо муридларига ўзининг суратларини тақдим этади. Суратларда ҳар куни кул пайдо бўлади. Бунинг сабаби оддий — сурат алюмин бўёққа босилади. Сўнг унга юпқа қилиб симоб хлориди сурилади. Шу тариқа алюмин хлориди — яъни кул ҳосил бўлади. Қанча артганингиз билан «муқаддас кул» ҳосил бўлаверади. Мен бундан ташқари Сои Бобонинг 1.146 мўъжизасини биламан, бемалол такрорлаб бераман.

Премананд шундан сўнг қўлидаги кулни одамларга кўрсатди: ҳидлаб кўринг, худди Сои Бобонинг кули.

Премананд 1989 йили тантанали тўй кечасини кинолентага туширди. Тўйда иштирок этган Сои Бобо осмондан тилла узук олиб, келинга совға қилди. Фильмда бу ниҳоятда усталик билан қилинган кўзбойлоғичлик эканлиги сезилиб туради. Ҳатто келин ҳам буни сезибди.

Премананд Сои Бобони фош қилувчи маърузаларини ўқиб, 50 дан ошиқ «мўъжиза»ни намойиш этди. «Нега сиз ридо кийиб, мўъжиза кўрсатмайсиз?» деган саволга «Одамларни алдаш, лақиллатиш — гуноҳи олийдир» деб жавоб берди.

Нега шундай деди экан? Ёки ўзига ишонмадимикин? Агар ўзига ишонмаса Сои Бобога қарши чиқмас, уни «фош» қилмас эди. Ҳар нима қилганда ҳам мўъжизакор шахсга айланиш Преманандга ҳали насиб этганича йўқ. Сои Бобо эса мўъжиза кўрсатишда давом этяпти. Яхшиси мўъжизакорлик сирларини ўрганиш, унга қарши чиқмаслик зарурга ўхшайди. Шунда кўп нарсаларга ойдинлик кирар эди.

Турсун АБДУЛЛАЕВ тайёрлади.

** Ҳар тўғрида*

«Американ супер лейбл» фирмаси дўконлардан майда-чуйдаларни ўғирловчи шахсларни тутишга мўлжалланган пўлат дарвозаларни яратди (суратда). Ихтиро ечими соддагина: маҳсулот ёки унинг нархига бириктирилган оҳангрaболи белги сотувчи томонидан узиб олинмаса кириш эшиги олдига ўрнатилган дарвоза овоз чиқаради.

⊙

ҚОЗОҒИСТОН. Павлодар нефтни қайта ишлаш заводида болалар ва катталар учун иссиқ пойабзаллар тикувчи янги цех очилди. Хом ашё ва ускуналар Италияда харид қилинган. Хорижлик мутахассислар кўмагида илғор тажрибани ўзлаштирган ишчи-хизматчилар бир сменада 200 жуфт маҳсулот чиқаришга эришмоқдалар.

СУРАТДА: назоратчи Ольга Рубацкая янги цехда тайёрланган маҳсулотни кўздан кечирмоқда.

РАТА—ТАСС суратлари.

ОҚШОМХОНЛАР
ДИҚҚАТИГА!

«Тошкент оқшоми» газетасининг навбатдаги сони 29 июлда чиқади.

Муҳаррир
Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги

Х. З. ҚАЛОНОВ НОМЛИ ТОШКЕНТ ШАҲАР ОЛИЙ ҲУНАР БИЛИМ ЮРТИ

Янги ахборот технологиялари (ЯАТ) ва бошқарувни ҳужжатлар билан таъминлаш (БҲТ) соҳасидаги касбларни эгаллаш истагида бўлган барчага

БИЛИМ ЮРТИ

педагогик технологияларнинг янги кўринишларини, таълимнинг янги тизими (интеграл ва кўп тенгламали ўқув режаларини, якка тартибдаги ўқув режаси фанларини танлаш, фанлар бўйича тест синови, руҳият-педагогика ташхиси ва ҳоказолар)**ни**

ТАВСИЯ ҚИЛАДИ

Олий ҳунар билим юртининг бош мезони узлуксиз касбий таълим тизимидан иборат. Таълимнинг ҳар бир йили — қўлга киритилган касб ва ўз билимлари ҳамда куч-ғайратини халқ хўжалиги соҳаларига тадбиқ этиш учун ишлаб чиқариш даргоҳига йўл олиш имконияти демакдир. Ҳар бир йил — таълимнинг навбатдаги босқич танловида иштирок этишдир.

Билим юрти ўз ўқувчилари ва талабаларига ЯАТ ва БҲТ соҳасида ишчидан тортиб то муҳандис малакасигача бўлган бир неча ихтисосни эгаллаб чиқиш имкониятини беради.

Ўқиш муддати — 1 йилдан 6 йилгача.

Ўқишга Тошкент шаҳрида қайд қилинган, ўрта мактабларнинг 9- ва 11-синфларини битирган шахслар қабул қилинадилар.

Таълим—ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Танлов саралаши 3 босқичда ўтказилади.

I-БОСҚИЧ — **фан бўйича тест синови:** БҲТ — диктант, матнларни аннотациялаш ва таҳрир қилиш;

ЯАТ—ПЭҲМда математика.

II-БОСҚИЧ — **ПЭҲМда мантиқий тест синови.**
III-БОСҚИЧ — **руҳият-педагогика тест синови.**

ТАНЛОВНИ УТКАЗИШ ТАРТИБИ

Биринчи давра (фақат БҲТ йўналиши учун):
Консультациялар ва тест синовлари — ҳужжатлар тушишига қараб ўтказилади.

Иккинчи давра (ЯАТ ва БХТ йўналишлари учун):
Ҳужжатлар танловга 10 августгача қабул қилинади.
Консультациялар — 1—10 август кунлари ўтказилади.
Танлов саралаши 11 августдан 21 августгача ўтказилади:
Манзилимиз: 700084, Тошкент шаҳри, Хуршид кўчаси, 45-уй (10, 44, 56, 85, 88-автобусларнинг «Семашко номли институт» бекати).

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 34-24-18, 34-55-73, 34-52-50.

"Шарқ"
нашриёт-матбаа концерни

- юк автомашиналарининг ҳайдовчилари;
- автокранчи, автомоторчи, токарь;
- машинкада ёзувчи-котиба;
- машиналар ва агрегатлардан маҳсулотни қабул қилиб олувчилар (аёллар)ни

ишга таклиф қилади

Қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин:
Буюк Турон кўчаси, 41-уй, расмийлаштириш бўлими.
Телефонлар: 33-80-83, 48-54-66 (автогараж).

«УЗЖЕЛДОРРЕММАШ» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ТОШКЕНТ ТЕПЛОВОЗЛАРНИ ТАЪМИРЛАШ ЗАВОДИ

қуйидаги мутахассисларни

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Гальваник-муҳандис,
юқори кучланишли ускуналар бўйича ишбоши (мастер),
токарлар,
компрессор қурилмалари машинистлари,
темир йўл крани машинисти,
темирчилар,
ҳаракатдаги составни таъмирловчи чилангарлар,
электрчи-чилангарлар,
ускуналарни таъмирловчи чилангарлар,
гальваниклар,
тунукасозлар,
газ-генераторчи,
кран бригадаси электр монтёрлари.

БИЗ СИЗЛАРНИ ҚУЙИДАГИ МАНЗИЛДА КУТАМИЗ: Миробод тумани, Червяков кўчаси, 64-уй, расмийлаштириш бўлими (1, 2, 5, 10-трамвайларнинг «Сариқкўл кўчаси» бекати, «Тошкент» метро бекати).

Тошкент шаҳар Ҳокими маҳкамасининг турар жойларни ҳисобга олиш ва тақсимлаш бошқармаси жамоаси шу бошқарма бошлиғи Р. А. Толиповга отаси

Олимжон ТОЛИПОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Шайхонтоҳур тумани озиқ-овқат савдо ташкилоти маъмурияти 54-дўкон мудири М. Н. Нурматовга отаси

Носир НУРМАТОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот комитетида рўйхатга олинган. Рўйхат сони — 000101.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: хатлар — 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Ҳажми — 2 босма табоқ.
Офсет. Қоғоз бичими А — 2
Нашр кўрсаткичи 64690.

■ Босмага бериш вақти 11.30

■ Босмага берилди 11.30. Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6